

UNIVERZITA KARLOVA
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
Katedra systematické teologie a filozofie

MUDr. Bc. Michaela Drápalíková

**Neposkvrněné početí Panny Marie
v proměnách času. Změny a kontinuita
mezi českým XIX. stoletím a současnou
progressivní mariologií.**

Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. Mgr. David Bouma, Th.D.

Praha 2022

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne.....

Michaela Drápalíková

.....

Bibliografická citace

Neposkvrněné početí Panny Marie v proměnách času. Změny a kontinuita mezi českým XIX. stoletím a současnou progresivní mariologií. [rukopis]: diplomová práce / Michaela Drápalíková; vedoucí práce: doc. Mgr. David Bouma, Th.D. -- Praha, 2022. -- 80 s.

Anotace

Diplomová práce se bude věnovat dogmatu o Neposkvrněném početí Panny Marie v širších kontextech. Cílem práce bude představit českou mariologii v desetiletích kolem termínu vyhlášení dogmatu a porovnat ji se současnou mariologií tak, jak ji nacházíme od paradigmatického LG 8 až k dokumentu Mezinárodní papežské mariánské akademie Matka Páně, památka, přítomnost, naděje. V naší práci budeme vyhodnocovat nejen kontinuitu mezi českou mariologií a mariánskou zbožností 19. století na jedné straně a současnou teologickou produkcí (zejména s ohledem na dogma z roku 1854) na straně druhé, ale též se pokusíme identifikovat způsoby, jakými se dogma o Immaculatě kontextuje, interpretuje, obhajuje a hlásá dnes. Použitou metodou bude analýza a komparace textů.

Klíčová slova

Mariologie, mariánská úcta, dogma o Neposkvrněném početí, apologetika, hlásání.

Abstract

Four Marian dogmas were gradually formulated in the history of the Church. This work will focus on the dogma of the Immaculate Conception of Our Lady. The aim of the work will be to present the view of Czech theologians at the time of the declaration of this dogma with regard to the contemporary and cultural context, in contrast to the perspective of contemporary mariologists, as they contextualize, interpret and defend this dogma today. The method used will be the analysis of technical texts.

Keywords

Mariology, Marian devotion, dogma of the Immaculate Conception, apologetics, Christian proclamation.

Počet znaků (včetně mezer): 146 931

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu práce, doc. Mgr. Davidu Boumovi, Th.D., za jeho vedení, podporu, trpělivost, cenné rady a podnětné připomínky při psaní této diplomové práce.

Obsah

Úvod.....	8
1.PRVNÍ KAPITOLA: Historický přehled	13
1.1.Recepce	13
1.2. Východisko mariologie	14
1.2.1. Starý zákon.....	14
1.2.2. Nový zákon.....	15
1.2.3. Dogmata o Panně Marii.....	16
1.3. Zázračná medailka.....	17
1.4. Lurdy – pramen milosti	19
2.DRUHÁ KAPITOLA: Pohled teologů XIX. století.....	20
2.1. ŠTULC Václav; BLAHOVĚST – katolické hlasy pro kněžstvo a lid jazyka Československého, roku 1855.....	20
2.2. POLANECKÝ Vojtěch; BLAHOVĚST – katolické hlasy pro kněžstvo a lid jazyka Československého, roku 1865.	21
2.3. SIKÁ Jan; Neposkvrněné početí blahoslavené Panny Marie, roku 1866.	22
2.4. DUDYCH Josef; Neposkvrněné početí Panny Marie, roku 1878.....	25
2.5. LENZ Antonín; O matce Boží, roku 1879.	27
3.TŘETÍ KAPITOLA: XX. století.....	30
3.1. Almanah – Matce Boží, roku 1904.....	30
3.1.1. FABIÁNEK František; O svátku Neposkvrněného početí bl. Panny Marie.	30
3.1.2. FOLTYNOVSKÝ Josef; O jméně Maria.....	32
3.1.3. VALACH František Xaver; Historie tří nejznámějších modliteb mariánských.	32
3.1.4. ČÍHAL Antonín; Studie z ikonografie mariánské.	33
3.2. SÝKORA Ladislav; Učení o Neposkvrněném početí Panny Marie ve spojení se základními pravdami zjevenými a dílem Vykupitelským. Almanach Mariánský, roku 1905.	36
3.3. KUBEŠ Konrád; MARIA, roku 1936.....	40
3.4. LAURENTIN René; Pojednání o Panně Marii, roku 1950.	44
3.5. GUARDINI Romano; O modlitbě: uvedení do školy křesťanské modlitby	45
3.6. Lumen Gentium	46
4.ČTVRTÁ KAPITOLA: současná, pokoncilní mariologie.....	50
4.1. MINAŘÍK Metoděj; Mariánská dogmata, roku 1991	50
4.2. JAN PAVEL II.; Redemptoris mater, roku 1987	51
4.3. RATZINGER Joseph; Křesťanství a ostatní náboženství, roku 1999.....	52
4.4.MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE; Matka Páně – Památka – Přítomnost – Naděje.	53
4.5. WOLF Václav; Neposkvrněné početí Panny Marie v průběhu historie, roku 2005.....	55
4.6. MÜLLER Gerhard Ludwig; Dogmatika pro studium a pastorační, roku 2010.	60
4.7. BENEDIKT XVI.; Deus caritas est, roku 2006.	60

4.8. FRANTIŠEK; Evangelii gaudium: Radost evangelia: apoštolská exhortace o hlásání evangelia v současném světě, roku 2013.	62
4.9. FRANTIŠEK; Laudato si: O péči o společný domov, roku 2015... 62	
4.10. FRANTIŠEK; Fratelli tutti: encyklika o bratrství a sociálním přátelství, roku 2020.....	63
4.11. Mariologie Benedikta XVI. a papeže Františka v souvislostech....	64
4.12. POSPÍŠIL C.V.; Maria-matěřská tvář Nejvyššího, roku 2018.....	65
4.13. BROŽ Jaroslav; Velebí má duše Hospodina, roku 2019.....	70
4.14. ŠMÍD Marek; Mariánske zjavenia modernej doby, roku 2021.....	70
Závěr.....	72
Seznam použitých zkratk:	76
Zkratky na citovanou literaturu:	76
Seznam literatury	77
Prameny:	80
Elektronický zdroj:	80

Úvod

Diplomová práce se věnuje nauce o Neposkvrněném početí Panny Marie v širších kontextech a také nahlíží na změny a kontinuitu mezi mariologií XIX. století a současnou progresivní mariologií. Použitou metodou k vypracování diplomové práce je analýza aktuálně dostupných pramenů, dobového tisku, paměti a dostupné literatury. Nelze však v této práci obsáhnout a uspořádat takto rozsáhlý a teologicky velmi bohatý materiál v celé jeho šíři. Jeho podrobnější zkoumání by vyžadovalo mnohem více prostoru, a proto jsem se pokusila souhrnně nastínit, charakterizovat a analyzovat dané téma. Práce je rozčleněna do čtyř kapitol. Cílem práce je představit českou mariologii v desetiletích kolem termínu vyhlášení dogmatu a porovnat ji se současnou mariologií tak, jak ji nacházíme od paradigmatického LG 8 až k dokumentu Mezinárodní papežské mariánské akademie Matka Páně, památka, přítomnost, naděje. Práce má také za cíl identifikovat způsoby, jakými se dogma o Immaculatě kontextuje, interpretuje, obhajuje a hlásá dnes.

V první kapitole se diplomová práce ptá po základech mariologie. Postupně nás uvádí do historického přehledu zabývajícího se učením o Neposkvrněném početí Panny Marie a rozvojem mariánské úcty. Dle římskokatolické nauky je Neposkvrněné početí početím Panny Marie bez stínu prvotního hříchu. Papežská definice dogmatu prohlašuje, že Panna Marie je Immaculata, tedy Neposkvrněná od prvního okamžiku své existence. Toto však vyvolává otázky ohledně skutečností, zda Panna Maria nepotřebovala záchranu a jestli mohla být bez hříchu, co je podstatou dědičného hříchu, jak se přenáší z pokolení na pokolení, jak se výsada nadpřirozeného posvěcení shoduje s hříšností lidského rodu?

Základním zdrojem mariologie je Písmo svaté. Diplomová práce v krátkém přehledu předkládá, jak o Panně Marii hovoří Písmo Starého a Nového zákona, ve kterých lze vidět základ mariánské úcty. Práce se ptá po tom, zda lze zmínky o Matce Boží najít i ve Starém zákoně? Z hlediska vědecké exegeze se v něm o Panně Marii nehovoří. Na Starý zákon se musíme podívat ve světle Nového zákona. Z tohoto pohledu jsou zmínky patrné.

Ve stručném, ale výstižném přehledu nás též práce seznámí s jednotlivými mariánskými dogmaty. První kapitola vystihuje i důležitý význam svátostin, zejména zázračné medaile zobrazující tajemství Panny Marie, kdy např. roku 1830 se zjevila Panna Maria sestře Dcer křesťanské lásky Kateřině Labouré a tím povzbudila k dalšímu rozvoji mariánské úcty. Poselstvím tohoto aktualizacího zjevení bylo vytvoření

medailky. Tato medailka Neposkvrněného početí Panny Marie byla církevně schválena a rozšířena po celém světě.

Závěr první kapitoly pak poukazuje na mnohá další, aktualizací zjevení Panny Marie, zejména v Lurdech, ke kterému došlo roku 1858, kdy se Panna Maria představila jako „Neposkvrněné početí“. Ještě před těmito událostmi se diskutovalo v Římě o Mariině početí bez poskvrny dědičného hříchu. Nakonec bylo vyhlášeno Piem IX. nové církevní dogma 8. prosince roku 1854 v *Ineffabilis Deus*. Zjevení v Lurdech tak potvrdilo toto nové dogma a zároveň byla potvrzena legitimita Bernadetina vidění.

Druhá kapitola diplomové práce nás seznamuje s pohledy a dogmatickými úvahami českých teologů z období kolem vyhlášení dogmatu, tedy z období mariologie výsad. Z tohoto období je zde tak představen např. Václav Šulc, kněz církevní a knížecí, arcibiskupský notář, český spisovatel a překladatel, který předložil svůj pohled na téma vyhlášeného dogmatu o Neposkvrněném početí Panny Marie v listu Blahověst z roku 1855. Ve kterém poukazuje např. na to, že Panna Maria nebyla porušena prvotní vinou, byla chráněna od prvního okamžiku svého stvoření. Víra v Neposkvrněné početí Panny Marie tak není novou pravdou, která by nebyla dříve ohlašována. Tuto víru o čistotě a neporušenosti Panny Marie chovala církev vždy.

Mezi spolutvůrce listu Blahověst patřil i Vojtěch Polanecký, a to od roku 1865. Uvádí, že v církvi bylo již od nejstarších dob hlášáno a hájeno učení o Neposkvrněném početí Panny Marie, což dokazují spisy církevních Otců, jakými byli např. Origenes, sv. Augustin či sv. Ambrož. Marii tak vnímá jako příklad ctností, která má vést věřícího k tomu, aby ji ctil a následoval.

Dále je zde zmiňován Jan Sika, prefekt biskupského semináře v Českých Budějovicích, který sestavil pojednání o Neposkvrněném početí Panny Marie. Podle Siky má článek víry Pia IX. zejména rozmnožit slávu panenské Bohorodičky a je potřeba, aby katolická obec správně pochopila tento článek víry a uměla ho chránit před těmi, kteří nemají povědomí o této věci. Zároveň upozorňuje i na důstojnost panny Marie, neboť je nade všechny tvory povýšená a zaujímá nejpřednější místo po Bohu.

Dalším prohloubením na téma Neposkvrněného početí Panny Marie přináší roku 1878 zajímavá dogmatická úvaha pertholtického faráře Josefa Dudycha, podle kterého již církevní otcové pokládali Bohorodičku za neposkvrněnou, bez hříchu počatou, protože by ji anděl nikdy neoslovil milostiplná.

Druhou kapitolu pak uzavírá český katolický kněz, kanovník a probošt Vyšehradské kapituly a pedagog v biskupském semináři v Českých Budějovicích Dr. Antonín Lenz, který učení o Matce Boží roku 1879 dále rozvinul. Potvrzuje učení Otců, že Matka Boží je neposkvrněně počata, a zároveň dodává, že toto učení je i součástí liturgie sv. Petra, sv. Jakuba, sv. Marka, sv. Basila i sv. Řehoře.

Třetí kapitola diplomové práce nás poté provází vrcholícím obdobím mariologie výsad. Zde nás uvádí do historického přehledu zabývající se Neposkvrněným početím. V tomto období je třeba zmínit, např. Františka Fabiánka, který představuje z historického vývoje svátek Neposkvrněného početí bl. Panny Marie.

O historickém pohledu a významu jména Maria pak hovoří Josef Foltynovský, který uvádí, že jméno Maria mělo více významů, v různých obdobích dějin, a to např. „paní“, „vyvýšená“, „vznešená“, „milosti plná“ či „požehnaná mezi ženami“.

Historii tří nejznámějších modliteb mariánských poté představuje František Xaver Valach. Jsou to Zdrávas Maria, Anděl Páně a Litanie loretánské.

Studium mariánských ikonografií zde představuje Antonín Číhal, kdy v uměleckých dílech je Maria podle Číhala ztvárňována od prosté orodovnice v katakombách až po moderní individualistickou Madonu. Nejčastěji je Panna Maria znázorňována sama nebo s Ježíškem. V mariánské ikonografii si je třeba všimnout i obrazů, na nichž není Panna Maria hlavní postavou, nebo těch, na nichž jsou pouze symboly Matky Boží.

Ladislav Sýkora zde poté představuje učení o Neposkvrněném početí Panny Marie ve spojení se základními pravdami zjevenými a dílem Vykupitelským v průběhu dějin. Sýkora uvádí, že církevní Otcové srovnávají Pannu Marii a Evu, kdy Eva byla stvořena ve stavu nevinnosti a svatosti a připravila se hříchem o milost Boží a stala se příčinou smrti. Panna Maria milosti Boží nikdy nepozbyla a stala se příčinou naší spásy. Maria je též srovnávána s věcmi starozákonními, a to Bohu zasvěcenými, např. pravý svatostánek, svatyně svatých, chrámem živých, archou úmluvy, která v sobě nechová desky kamenné, ale toho, který je nám pravdou, cestou a životem. Nazývají ji Prvorozenkou veškerého tvorstva, protože jí jediné se dostalo takové důstojnosti, a tak úzkého spojení s Bohem.

Další významnou osobnost zde představuje Konrád Kubeš, který upozorňuje, že Svátí otcové zdůrazňují, že Panna Maria nebyla vybrána z mnohých ani náhodně, ale byla od věčnosti vyvolena a ustanovena. Je totiž Matkou Boží, Matkou vtěleného Krista, kdy novému prvnímu Adamovi byla dána pomocnice, druhá Eva. Vyvolení Panny Marie je

pro nás slávou a ctí, že Matka Syna Božího byla vyvolena z našeho rodu. Marie je vroucně milována věřícími, protože vše od Boha Otce dostáváme skrze ni.

René Laurentin se v Pojednání o Panně Marii poté ptá po výchozím bodě Mariiny životní pouti. Panna Maria byla podle Laurentina uchráněna dědičného hříchu, a to díky předjímání zásluh Ježíše Krista. Proto byla vykoupěna dokonaleji než kdokoliv jiný.

Romano Guardini ve svém díle „O modlitbě“ ukazuje člověku, jakým směrem se má dát, co mu modlitba přináší a zároveň ho nenásilně přitahuje k Bohu, neboť modlit se znamená stýkat se a rozmlouvat s Bohem, svatými, ale i s Pannou Marií.

Významné místo v diplomové práci zaujímá věroučná konstituce o církvi *Lumen Gentium*, a to především její osmá kapitola. Tato kapitola pastorální konstituce II. vatikánského koncilu pojednává o Blahoslavené Panně Marii, matce Boží, v tajemství Krista a církve. Cílem práce je představit, co nového přináší konstituce *Lumen Gentium* pro katolickou církev. Předkládá nový pohled na svatou Pannu a zaměření mariologie po změně paradigmatu.

Závěrečná čtvrtá kapitola se věnuje současnému pohledu autorů a papežů na Neposkvrněné početí Panny Marie a vývoji mariologie po změně paradigmatu představené v dokumentu II. vatikánského koncilu *Lumen gentium*. V úvodu shrnuje historický vývoj tohoto učení, ale poukazuje i na to, že počátek třetího milénia nebyl snadný, a to díky vzpomínkám na nelidské diktatury totalitních režimů a tragédie dvou světových válek. Upozorňuje i na ekologickou krizi spojenou s konzumismem a chudobou okolních zemí. Vyzývá tak ke spolupráci, společnému míru a k obecnému dobru. Naději vidí ve víře u těch, kteří přijali Pannu Marii, aby její hodnotu a službu předávali a včleňovali do současného života, společně s vírou v nejsvětější Trojici.

Cílem diplomové práce bylo představit současnou, pokoncilní mariologii. Mariologii ve stylu *Lumen gentium* 8, která nahradila mariologii výsad. Nabízí i pohled Metoděje Mínaříka na vývoj učení o Neposkvrněném početí Panny Marie. Církev se také odvolává na dvě místa v Písmu, a to z knihy Genesis: „*Mezi tebe a ženu položím nepřátelství...*“¹ a Lukášova evangelia: „*Bud' zdráva, milostiplná...*“². První odkaz nás vede k poznání, že Maria nemá být nikdy v moci ďáblově a tedy neposkvrněná. Druhý odkaz poukazuje na její početí bez poskvrny. O toto dogma se vedly dlouhé teologické spory. Zároveň od 12. stol. se teologové shodli, že Panna Maria byla zbavena dědičného hříchu.

---

1 Gn 3,15.

2 Lk 1,28.

Upozorňuje i na diskuse kolem svátku Mariina početí v průběhu dějin, které definitivně potvrdil Pius IX. 8. prosince roku 1854.

U Jana Pavla II. má zcela zvláštní místo v dějinách spásy Panna Maria v encyklice *Redemptoris mater*. Je zde ukázána jako vyvolená Otcem, která je zároveň „*ojedinělým způsobem spojena s Kristem a zároveň je od věčnosti milována v milovaném Synu, v tom Synovi, který je jedné podstaty s Otcem a ve kterém je shrnuta celá nesmírná milost.*“³

Joseph Ratzinger, který v dokumentu *Křesťanství a ostatní náboženství* nám poněkud skrytě ukazuje, že mnohá náboženství jsou ještě na bázi participace a předvykoupení, jež se ale realizovala v Panně Marii. Proto Mariino tajemství má co říci i teologii mimokřesťanských náboženství.

Diplomová práce také představuje současné autory shrnující historický vývoj Neposkvrněného početí Panny Marie jako např. Václava Wolfa, který zohledňuje pohled na toto téma, jak u východních, tak západních církevních otců, ale i z pohledu koncilů: Tridentského koncilu, I. a II. vatikánského koncilu. Zmiňuje také Gerharda Ludwiga Müllera, který nás jasným a přehledným výkladem seznamuje s dějinným vývojem Mariina dogmatu.

Jsou zde představeni i papežové Benedikt XVI. a František, kteří umísťují Marii do základních struktur křesťanského pohledu na Boha a ukazují, jak jí porozumět z hloubky vyznání víry.

Papež Benedikt XVI. ji představuje v encyklice *Deus caritas est* a František v apoštolské exhortaci *Evangelii gaudium*. Mariologie obou papežů se projevuje pochopením významu Marie pro přítomnost církve, ale i spirituální intenzitou a teologickým zájmem.

Diplomová práce též poukazuje na významnou práci dogmatického teologa Ctirada Václava Pospíšila, který z historického pohledu a důkladného zkoumání představuje teologické uchopení mariánské úcty.

Diplomová práce je poté zakončena pohledem do publikací Jaroslava Brože a Marka Šmída, současných teologů, kteří zdůrazňují náhled na Pannu Marii jako na Matku celé církve.

---

³ RM 8.

1. PRVNÍ KAPITOLA: Historický přehled

Nauka o Neposkvrněném početí Panny Marie je někdy špatně chápána. Někteří ji chápou jako Ježíšovo početí v lůně Marie pomocí Ducha svatého. Tato nauka se však týká početí Mariina. Maria byla počata bez zatížení prvotním hříchem, je tedy „neposkvrněná“. Byla od počátku své existence Bohu nejmilejší a těšila se milosti, která ji posvěcovala. Díky ní měla podíl na životě Nejsvětější Trojice.⁴

1.1.Recepce

Neposkvrněné početí je, dle římskokatolické nauky, početí Panny Marie bez jakékoli stopy prvotního hříchu. Marii se také říká Immaculata – Neposkvrněná. Dogma o Neposkvrněném početí Panny Marie bylo definováno papežem Piem IX. 8. prosince 1854 v Ineffabilis Deus. Papežská definice dogmatu prohlašuje, že Panna Marie měla posvěcující milost od prvního okamžiku své existence. Toto však vyvolává otázku: znamená tedy katolické učení o Neposkvrněném početí, že Panna Maria nepotřebovala záchranu? Sama uznává v Magnificat: „...a můj duch jása v Bohu, mém spasiteli...“.⁵

Na dalším místě v Bibli, v prvním listě Janově, se jasně říká: „Říkáme-li, že jsme bez hříchu, klameme sami sebe a pravda v nás není.“⁶ Mohla být tedy Panna Marie bez hříchu? V dopise svatého Pavla Římanům čteme: „Skrze jednoho člověka totiž vešel do světa hřích a skrze hřích smrt; a tak smrt zasáhla všechny, protože všichni zhřešili.“⁷ Další otázkou je, zda učení o Neposkvrněném početí Panny Marie znamená, že Panna Maria nepotřebovala záchranu? Ve své apoštolské konstituci Ineffabilis Deus se papež Pius IX. odvolává na text, kde Bůh řekl hadovi: „Mezi tebe a ženu položím nepřátelství, i mezi símě tvé a símě její.“⁸ Toto je v římskokatolickém učení bráno jako předpověď „ženy“, která je v nepřátelství s hadem, a tedy není pod mocí hříchu.

Katolická církev nepopírá, že Panna Maria potřebovala vykoupení, protože byla člověkem. Její vykoupení však bylo uskutečněno jiným, vznešenějším způsobem.

---

4 Srov. O'DONNELL, Christopher. *O Panně Marii*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. s. 16. ISBN 80-7195-015-7.

5 Lk 1,47.

6 1 Jan 1,8.

7 Ř 5,12.

8 Gen 3,15.

1.2. Východisko mariologie

Na mariologii je dnes pohlíženo jako na významnou součást dogmatické teologie. Předmětem jejího studia je osoba Panny Marie a její vztah ke křesťanské víře, Ježíši Kristu, spáse a odpuštění. S rozvojem mariologie se rozvíjí i mariánská úcta. Musí být vždy teocentrická a christocentrická.⁹ Vede nás k tomu, aby člověk otvíral své srdce potřebám svých bližních.

Mariánské téma se dostalo do teologické, dogmatické roviny na Efezském koncilu roku 431. Předmětem jednání tohoto koncilu byla jednota Ježíšova božství a lidství. Spor se soustředil na titul Theotokos. Ježíš, jakožto člověk, vychází z Marie a jakožto Boží syn vychází z první osoby Trojice. Pak tedy pouze první osoba Trojice a Maria mohou říci Ježíši z Nazareta: „Ty jsi můj Syn.“¹⁰ II. konstantinopolský koncil ustanovil Mariino trvalé panenství. Toto učení se zrodilo z víry Božího lidu. Víru v Neposkvrněné početí Panny Marie prohlásil papež Pius IX. jako pravdu zjevenou 8. prosince 1854, a to apoštolskou konstitucí *Ineffabilis Deus*. S touto pravdou víry úzce souvisí i dogma *O nanebevzetí Panny Marie*, které bylo vyhlášeno papežem Piem XII. v apoštolské konstituci *Munificentissimus Deus*.

O Panně Marii je pojednáno v mnoha církevních dokumentech. Jediným pravým zdrojem mariologie je však Písmo.

1.2.1. Starý zákon

Pokud čteme Starý zákon ve světle Nového zákona, novozákonního novočtení, nacházíme zde zmínky o Panně Marii. Kristus přináší něco úplně nového, co se stane zřejmým až po dovršení jeho života. Totéž platí i o jeho Matce. Ve Starém zákoně je obsaženo vše pouze v náznacích. Lze je spatřit ve třech rovinách. Morální příprava – vidíme podobnost mezi ní a staroizraelity, kteří jsou věrni Božímu příslibu. Typologická příprava – např.: starozákonní ženy, co porodily na základě milosti, než na fyziologickém základě (Sára). Ženy, jako Judit a Ester, které zachránily národ. Typologická postava reprezentuje lid, zde vazba mezi Pannou Marií a církví. Prorocká příprava – ta je prorocky

---

9 Srov. PAVEL VI., *Marialis cultus – apoštolská exhortace O mariánské úctě*, in: MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně – Památka-Přítomnost-Naděje*. Karmelitánské nakladatelství, 2003. čl. 25. ISBN 88-900609-9-9.

10 Srov. POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Maria – mateřská tvář nejvyššího*. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2018. s. . ISBN 978-80-7566-048-0.

zamlžena. „... mezi tebe a ženu polořím nepřátelství, i mezi símě tvé a símě její...“¹¹ lze brát jako přímý odkaz na matku Spasitele. Zápas bude probíhat mezi hadem a potomstvem řeny. Muř není zmíněn. „...Hle dívka počne a porodí syna...“¹², pravý význam proroctví se osvětlí, až když se naplní. Otec není zmíněn. „...A ty, Betléme efratský, ačkoli jsi nejmenší mezi judskými rody, z tebe vzejde ten, jenž bude vládcem v Izraeli...“¹³ očekával se Davidův potomek, co vrátí lesk Izraeli. Ten potomek musí mít matku, královnu (není zmíněn lidský otec). V té době se královnami stávaly matky králů, ne manželky, těch měli mnoho. To je přípravou vyústující u Lukáše – mesiášova matka.¹⁴ Zvěsti o bohorodičce můžeme spatřit u řalomouna: „Všecka jsi krásná, přítelkyně má. a poskvrny není na tobě.“¹⁵

1.2.2. Nový zákon

V Novém zákonu se Maria těší velké úctě. Novozákonní autoři o ní podali zprávu, každý ze svého hlediska. Nejstarší zmínku o Matce Páně nacházíme v Listu apořtola Pavla Galatřanům: „Když se však naplnil čas, poslal Bůh svého Syna, narozeného ze řeny, podrobeného Zákonu, aby vykoupil lidi, kteří podléhali Zákonu. Tak jsme byli přijati za syny.“¹⁶

Pravý zrod novozákonní mariologie nacházíme u Lukáše. Je zřejmé, že Lukáš myšlenkově vychází z Pavla. Na začátku Lukášova evangelia nacházíme popis zvěstování: „V šestém měsíci byl anděl Gabriel poslán od Boha do galilejského města, které se jmenuje Nazaret, k panně zasnoubené s mužem jménem Josef, z Davidova rodu, a ta panna se jmenovala Maria.“¹⁷ Anděl ji pozdravil „Bud' zdráva“ v doslovném překladu „Raduj se“. Toto poukazuje na slavná proroctví Zachariáše, Sofoniáše a Joela a ztotořňují Marii s dcerou Siónskou. „Milostiplná“ (*kecharitomene*), tedy Bohem naplněná milostí. Tato milost je v momentě zvěstování již účinná. „Sestoupí na tebe Duch svatý a moc Nejvyššího tě zastíní, proto i tvé dítě bude svaté a bude nazýváno Syn

---

11 Gen 3,15.

12 Iz 7,14.

13 Mich 5,1-4.

14 Srov. LAURENTIN, René. *Pojednání o Panně Marii*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. s. 158. ISBN 80-7192-728-7.

15 Pís. řal. 4,7.

16 Gal 4,4-5.

17 Lk 1,26-38.

Boží“.¹⁸ Zde vidíme spolupůsobení Boží trojice, Maria ne všemu rozumí, ale rozvažuje o tom a uchovává to ve svém srdci. „*Jsem služebnice Páně, ať se mi stane podle tvého slova.*“¹⁹ Evangelium pokračuje setkáním Marie a Alžběty: „...*blahoslavená, která uvěřila, že se splní to, co jí bylo řečeno od Pána...*“²⁰ a Mariiným chvalozpěvem. Ten je složen ze dvou částí. V první části Maria chválí Boha za to, co učinil v ní, a ve druhé za to, co učinil celému světu. Je zde patrný i základ mariánské úcty: „...*budou mne slavit všechna pokolení...*“²¹. Lukáš, který sepsal evangelium, je autorem i Skutků apoštolů. Zde nacházíme zmínku o Marii v první kapitole v textu vztahujícím se k Nanebevstoupení Ježíše. Poté, co byli učedníci svědky Nanebevstoupení Páně, „...*přišli do města, vystoupili do horní místnosti domu, kde pobývali. Byli to Petr, Jan, Jakub, Ondřej, Filip a Tomáš, Bartoloměj a Matouš, Jakub Alfeův, Šimon Zélota a Juda Jakubův. Ti všichni se svorně a vytrvale modlili spolu se ženami, s Marií, matkou Ježíšovou a s jeho bratry*“²² U Lukáše nacházíme paralelismus. Přítomnost Ducha svatého při početí, při počátku veřejného působení, při počátku místní církve. Maria je u toho také. Její přítomnost je vždy diskrétní. Je služebnicí. Vždy ukazuje na Boha a Krista.

1.2.3. Dogmata o Panně Marii

Nejvyššími představiteli církve byla vyhlášena čtyři dogmata o Panně Marii.

Bohorodička

Církev věří, že Maria je Bohorodičkou (*Theotokos*). V Kristu jsou dvě přirozenosti. Božská a lidská. Tyto přirozenosti jsou neoddělitelně spojeny. Maria je tedy matkou Ježíše Krista a Matkou Boží. Toto dogma bylo vyhlášeno na Efezském koncilu roku 431.²³

---

18 Lk 1,35.

19 Lk 1,38.

20 Lk 1,45.

21 Lk 1,48.

22 Sk 1,13-14.

23 Srov. MINAŘÍK, Metoděj. *Mariánská dogmata*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1991. s. 26. ISBN 80-85527-00-6.

Stálé panenství

Církev vyjadřuje víru, že Maria počala z Ducha svatého, a věří v Mariino panenství před, při a po porodu. Toto dogma bylo vyhlášeno na 2. konstantinopolském koncili roku 553.²⁴

Neposkvrněné početí

V Lukášově evangeliu zdraví archanděl při zvěstování Marii jako plnou milosti, tedy plně Bohu otevřenou. Během staletí došla církev k poznání, že Maria byla plná milosti již od svého početí. Tuto víru formuluje roku 1854 Pius IX. a vyhláší toto učení za dogma.²⁵ „*Blahoslavená Panna Maria byla od prvního okamžiku svého početí pro zvláštní milost a výsadu všemohoucího Boha, vzhledem k zásluhám Ježíše Krista, Spasitele lidského rodu, uchráněna jakékoli poskvrny dědičného hříchu.*“²⁶

Nanebevzetí

Vyhlášení tohoto dogmatu vzbudilo negativní reakce u protestantských a pravoslavných církví, z důvodu toho, že nemá základ v Písmu. Bylo vyhlášeno papežem Piem XII. roku 1950. Lumen Gentium o něm hovoří takto: „*Když konečně neposkvrněná Panna, která byla uchráněna od jakékoli poskvrny dědičné viny, dokončila svůj pozemský život, byla s tělem i duší vzata do nebeské slávy a vyvýšena Pánem jako královna všeho tvorstva, aby se dokonaleji připodobnila svému synu, Pánu pánů a vítězi nad hříchem a smrtí.*“²⁷

1.3. Zázračná medailka

Církev se nestaví proti posvátným znamením. Doporučuje svátostiny. Jsou to předměty od ní požehnané, které oživují víru a zbožnost. Požehnané medaile je třeba nosit v duchu pravé zbožnosti. Mezi medailemi má první místo „Zázračná medaile“²⁸ Již roku 1830, dvacet čtyři let před vyhlášením učení O Neposkvrněném početí Panny Marie za dogma se zjevila Panna Maria sestře Dcer křesťanské lásky, Kateřině Labouré. 27. listopadu roku 1830 viděla přesvatou Pannu stát na zeměkouli, na ruku měla prsteny a z rukou jí vycházely paprsky. Země představovala celý svět a každého člověka zvlášť.

---

24 Srov. tamtéž, s. 17.

25 Srov. KKC 491.

26 KKC 491.

27 LG 59.

28 Srov. EYLER, J. *Neposkvrněná a její medaile*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 2000. s. 3, ISBN 80-7266-059-4.

Paprsky pak jsou Boží milosti. Prsteny byly odkazem na růženec. Okolo Přesvaté Panny byl kruh se zlatými písmeny: „Bez poskvrny počatá Panno Maria, oroduj za nás, kteří se k Tobě utíkáme!“ Tento motiv tvoří líc medailky. Na rubu je velké M, nad nímž je kříž. Pod monogramem jsou dvě srdce. Jedno ovinuté trním a druhé probodené mečem. Tato medailka Neposkvrněného početí Panny Marie byla církevně schválena a rozšířila se po celém světě.

Medailka zobrazuje tajemství Panny Marie tak, jak je nacházíme v Písmu svatém, současné teologii i v dokumentech II. vatikánského koncilu. Lícová strana je obrazem ženy, o které sv. Jan píše jako o ženě sluncem oděné s měsícem pod nohama a s korunou z dvanácti hvězd. Rubová strana zobrazuje tajemství, kdy se Vykupitel a jeho matka spojí v díle našeho vykoupení.²⁹

Cílem mariánské úcty je vést ke Kristu. Skrze Pannu Marii přicházíme k Vykupiteli. Bez Krista by nikdy Panna Maria nedostala svá privilegia. Po privilegiu Božího mateřství je nejvýznamnější její Neposkvrněné početí. Na medailce je biblický obraz ženy, která šlape na hlavu hada. Absolutně překonala hřích. Již od prvního okamžiku početí byla Panna Maria uchráněna dědičného hříchu a jeho následků. Maria nebyla výjimkou v zákoně VYKOUPENÍ. Panna Maria čerpala užitek ze zásluh svého Syna, i když byla uchráněna od hříchu. Ostatní Adamovi potomci byli vykoupeni pro zásluhy Pána Ježíše, po pádu do hříchu.³⁰

Pannu Marii nazýváme prostřednicí všech milostí. Toto se shoduje s učením II. vatikánského koncilu. Hovoří o prostřednictví v postoji ke Kristu. V nebi je Panna Maria nejmocnější orodovnicí lidstva. K tomu se vztahuje i prostřednictví rozdávání milostí. Pro toto dvojí prostřednictví se k Panně Marii „utíkáme“.³¹

Církev vyzývá, aby byla Zázračná medailka nošena s vírou a důvěrou.³²

Pozdější zjevení Panny Marie, která jsou církevně schválena, mají s tímto mnoho společného. Od zjevení v La Salette 1846, přes Lurdy 1858 až ke zjevení Panny Marie ve Fatimě 1917. Zjevení z roku 1830 je klíčem k těmto dalším aktualizačním zjevením. Zjevení z roku 1830 v rue du Bac je považováno za přípravu na vyhlášení dogmatu o Neposkvrněném početí Panny Marie.

---

29 Srov. tamtéž, s. 26-27.

30 Srov. tamtéž, s. 29.

31 Srov. tamtéž, s. 30-31.

32 Srov. tamtéž, s. 49.

Rozvoj mariánské úcty nacházíme jak v umění výtvarném, v literatuře, tak i v hudbě. Ve společném zpěvníku českých a moravských diecézí, kde v písni z roku 1858 je Maria oslavována mnoha tituly. „Panno slavná, Panno svatá“, „ty jsi Panna nejmoudřejší“, „ty jsi radost našich duší“, „vyvýšená nad anděly“, „ty jsi naše k nebi brána“.³³

1.4. Lurdy – pramen milosti

Zjevení v Lurdech se uskutečnilo dne 11. února roku 1858. Panna Maria se zjevila Bernadetě Soubirousové, nevzdělané dívce. V průběhu následujících týdnů docházelo k opakování tohoto jevu. Bernadeta prosila bíle oděnou Paní s modrou šerpou, aby jí sdělila, kdo je. To Paní vyjevila dne 25. března roku 1858, o svátku Zvěstování Panny Marie. Řekla: „Jsem Neposkvrněné početí“. Bernadeta těmto slovům nerozuměla, ale oznámila tuto dlouho očekávanou zprávu farářům.³⁴

Již dlouho před těmito událostmi teologové diskutovali o Mariině početí bez poskvrny dědičného hříchu a papež Pius IX. tuto věc rozhodl tím, že Neposkvrněné početí vyhlásil za oficiální církevní dogma. Panna Maria tímto prohlášením při Lurdkém zjevení potvrdila nové dogma, přihlásila se ke své nebeské identitě a potvrdila legitimitu Bernadetina vidění. Bylo totiž nemožné, aby negramotná venkovanka znala tak obtížnou teologickou formulaci.³⁵

Byla sestavena komise, která zkoumala toto zjevení. Došla k závěru, že toto zjevení je v souladu s evangelijním poselstvím a 18. ledna roku 1862 bylo vyhlášeno, že toto zjevení vykazuje rysy pravosti a věřící v něj mohou právem věřit.³⁶

---

33 Srov. SIMAJCHL, Ladislav. *Kancionál*, společný zpěvník českých a moravských diecézí, 2. vydání, Katolický týdeník, s.r.o., 2012, s. 455. ISBN 978-80-86615-03-0.

34 Srov. FICOCELLIOVÁ, Elizabeth. *Lurdy Pramen milosti*. 2. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2018. s. 44. ISBN 978-80-7566-057.

35 Srov. tamtéž, s. 45.

36 Srov. FICOCELLIOVÁ, Elizabeth. *Lurdy Pramen milosti*. 2. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2018. s. 52. ISBN 978-80-7566-057.

2. DRUHÁ KAPITOLA: Pohled teologů XIX. století.

2.1. ŠTULC Václav; BLAHOVĚST – katolické hlasy pro kněžstvo a lid jazyka Československého, roku 1855.

Vydal Václav Štulc, kněz církevní a knížecí arcibiskupský notář, v Praze, roku 1855. Tento český spisovatel, překladatel a vlastenecký kněz, který byl proboštem vyšehradské kapituly a usiloval o obnovení významu pražského Vyšehradu, předložil svůj pohled na téma vyhlášeného dogmatu o Neposkvrněném početí Panny Marie v listu Blahověst.

Hned po příchodu na svět podléháme nemocem a bídě. Toužíme však po čisté, nebeské dobrotě. Víra nás učí, odkud se tato bída vzala. Je to vlivem prvotní viny. Bůh stvořil Adama, aby byl hlavou a otcem veškerého lidského pokolení. A udělil mu posvěcující milost, aby ho povznesla do stavu, ve kterém by vynikal nad přirozený řád. Tyto dary prvotní spravedlivosti měly přejít na potomky, pokud Adam bude věrný Bohu a bude se řídit jeho příkázáními.³⁷

Adam mu však nezůstal věrný, a tak zchudlo člověčenství, které bylo na počátku celé uzavřené v Adamovi. Tato porušenost se dostala na nás, Adamovy potomky. Když se Adam zpronevěřil Bohu, hříchem svým sebe i potomky zbavil daru prvotní spravedlnosti. Dědíme po něm přirozenost lidskou, holé člověčenství, podrobené smrti. Smrtelnost, ač je následkem viny Adamovy, sama o sobě není hříšná. Smrti se podrobil i Kristus. Jinak je to se ztrátou posvěcující milosti a vlády rozumu nad smyslností. Tato dvojitá ztráta stanoví prvotní hřích.³⁸

Mít účast na prvotním hříchu znamená mít přirozenost zbavenou milosti posvěcující a porušenou smyslností. Panna Maria nebyla porušena prvotní vinou, byla tedy chráněna před ztrátou daru spravedlnosti a svatosti. Tato ztráta právě stanoví prvotní hřích. Panna Maria byla chráněna od prvního okamžiku svého stvoření. Zákon, kterému podlehl všichni potomkové Adamovi, se netýkal jediné. Té, se kterou se pojil začátek nového řádu na zemi.³⁹

---

37 Srov. ŠTULC, Václav. *O neposkvrněném početí Blahoslavené Panny Marie*. Podle pojednání v časopise „Civiltà cattolica“. Bl. 1855. s. 6.

38 Srov. tamtéž, s. 7.

39 Srov. tamtéž, s. 8.

Víra o Neposkvrněném početí Panny Marie není novou pravdou, která by nebyla dříve ohlašována. Tuto víru o čistotě a neporušenosti Panny Marie chovala církev vždy.⁴⁰

2.2. POLANECKÝ Vojtěch; BLAHOVĚST – katolické hlasy pro kněžstvo a lid jazyka Československého, roku 1865.

Dalším, kdo spoluvytvářel stránky časopisu Blahověst, byl Vojtěch Polanecký. K tématu přidal svůj pohled o 10 let později.

Maria od okamžiku svého početí (v životě matky své, sv. Anny), zvláštní milostí Boží a pro zásluhy příštího Vykupitele, jehož matkou se měla stát, byla zachráněna od poskvrny prvotního hříchu. Toto je učení církve. V Písmu, knize soudců (6,36-38) čteme: „*jestliže vysvobodíš skrze ruku mou...*“. A tak se stalo. V rounu spatřují svatí otcové obraz Neposkvrněného početí Panny Marie.⁴¹

Jako nebeská rosa spadla pouze na samotné rouno a ostatní země zůstala suchá, podobně i na Marii jedinou sestoupila v jejím početí posvěcující Boží milost, ale na ostatní lidi padl prvotní hřích. To stvrzuje písmo a dosvědčují svatí otcové.⁴²

V Lukášově evangeliu čteme: „*Bud' zdráva milostiplná, Pán s tebou.*“⁴³Těmito slovy pozdravil anděl Gabriel Pannu Marii a dosvědčil tak svědectví samého nebe, že Maria je všeho hříchu prosta. Je-li Maria plna milostí Boží, musí být prosta všeho, i dědičného hříchu. Proto také církev připisuje Marii slova v Šalomounově písni (4,7): „*Všecka jsi krásná přítelkyně má a poskvrny není na tobě.*“⁴⁴

V církvi bylo od nejstarších dob hlásáno a hájeno učení o Neposkvrněném početí Panny Marie. Dokazují to spisy církevních Otců. Toto učení hájí Origenes, sv. Augustin i sv. Ambrož.⁴⁵

---

40 Srov. tamtéž, s. 9.

41 Srov. POLANECKÝ, Vojtěch. *Učení víry o Marii Panně*. Podle pojednání v časopise „Civiltà cattolica“. Bl. 1865, s. 180.

42 Srov. tamtéž, s. 181.

43 Lk 1,28.

44 Pís. Šal. 4,7.

45 Srov. POLANECKÝ, V. *Učení víry o Marii Panně*. Podle pojednání v časopise „Civiltà cattolica“. Bl. 1865. s. 181.

Od dávných věků katolický svět volá k Panně Marii jako k Matce nejčistší, neposkvrněné a neporušené. Mariin příklad ctností vede věřící k tomu, aby ji vždy vroucně ctili a ji následovali.⁴⁶

2.3. SIKA Jan; Neposkvrněné početí blahoslavené Panny Marie, roku 1866.

Pojednání o Neposkvrněném početí Panny Marie sestavil Jan Sika, prefekt biskupského semináře v Českých Budějovicích, roku 1866.

Jan Sika uvádí, že ustanovení tohoto článku víry Piem IX. mělo více rozmnožit slávu panenské Bohorodičky a je potřeba, aby katolická obec správně pochopila tento článek víry a uměla ho chránit před těmi, kteří nemají povědomí o této věci.⁴⁷

Článkem víry se stává takové učení víry, kterou katolická církev předkládá k věření, coby pravdu zjevenou Bohem. Aby se některé učení stalo článkem víry, je zapotřebí dvou podmínek. Podmínka vnitřní se týká učení samého a podmínky vnější jsou ze strany svaté církve.⁴⁸

Vnitřní podmínka záleží na tom, aby učení víry bylo obsaženo v Božím slově, psaném či nepsaném, v Bibli či v Tradici. Může zde být přítomno určitě, výslovně, patrně a zjevně. Nebo všeobecně a skrytě, ale nicméně skutečně. Určitě a výslovně je učení víry obsaženo v Božím zjevení nebo je vysloveno určitými slovy. Tato učení jsou jasně a patrně v Písmě svatém obsažena.⁴⁹ Některá učení jsou v Božím zjevení všeobecně, a to dvojím způsobem: bezprostředně a prostředně, tak že se to dá vyvodit přímo z některého výroku slova Božího. Vnější podmínka je ze strany církve svaté. Je třeba, aby se církev k takovému učení skutečně hlásila a předkládala ho k věření.⁵⁰

Ve svém pojednání vysvětluje katolické veřejnosti, že sídlem hříchu, a zvláště hříchu prvotního, je lidská duše. Lidské tělo získává podíl na hříchu ve spojení s duší. Zjevenou pravdou je „*že Bůh všemohoucí pro zásluhy Ježíše Krista, Syna svého a Spasitele našeho, blahoslavenou Pannu Marii v tom okamžení, v kterémž duši její stvořil a spojil s tělem v životě sv. Anny, matky její, od všeliké poskvrny dědičné viny zachoval čistou a prostou, naplniv ji spolu u nejvyšší míře posvěcující milostí a dary Ducha svatého, vzatými*

---

46 Srov. tamtéž, s. 183.

47 Srov. SIKA, Jan. *Neposkvrněné početí blahoslavené Panny Marie, Rodičky Boží*, ČKD, 1866. s. 247.

48 Srov. tamtéž, s. 248.

49 Srov. tamtéž, s. 248.

50 Srov. tamtéž, s. 249.

z pokladu Božství svého.⁵¹ Dříve, než svatý Otec Pius IX. vyhlásil toto dogma, dal důkladně prostudovat vše, co se k neposkvrněnému početí vztahuje. Byli osloveni biskupové i věřící a 8. prosince 1854 bylo Neposkvrněné početí Blahoslavené Panny Marie vyhlášeno za článek víry.⁵²

Jak již bylo řečeno, učení se stává článkem víry, pokud je splněna podmínka, že má svůj základ v Božím zjevení, ať už psaném, či nepsaném. Ve Starém zákoně nalézáme výrok v I. knize Mojžíšově: „*Nepřátelství položím mezi tebe a ženu, mezi semeno tvé a její, ona ti rozdrtí hlavu a ty budeš činit úklady její patě,*“⁵³ Tak zazněla spravedlnost na úsvitě stvoření. Bůh přislíbil vítězství nad hadem a zrození Vykupitele, který se má zrodit ze ženy. Není však řeč o Evě, ale o Matce Spasitelově. Označuje se tím něco zvláštního, co je spojeno s dokonalým a slavným vítězstvím Spasitele nad d'áblem, hříchem a smrtí. Z toho plyne, že matka Spasitelova, obdařená Boží milostí, nikdy nebyla v otroctví d'áblůvě a narozena byla bez poskvrny prvotního hříchu. Ba co víc, byla počata bez poskvrny dědičné viny.⁵⁴

V Novém zákoně nacházíme výroky, v nichž je Neposkvrněné početí všeobecně obsaženo. V Andělském pozdravení: „*Zdravas Maria, milosti plná, Pán s tebou, požehnaná ty mezi ženami...*“⁵⁵ Maria byla plna Boží milosti a požehnaná byla mezi ženami, které byly zavrženy pro prvotní hřích. „*Veliké věci mi učinil ten, který je mocný.....*“⁵⁶. Mezi tyto velké věci patří i výsada, že se Panny Marie nikdy nedotkl hřích.⁵⁷

Zřetelněji však hovoří Boží slovo nepsané a vydává svědectví o Neposkvrněném početí Panny Marie. Najdeme je u církevních otců. Z východních otců svatý Efrem Syrský ve 4. století srovnával Pannu Marii s Evou. Vyslovil myšlenku, že jedna byla příčinou naší smrti a druhá života. Pannu Marii oslovuje jako neposkvrněnou a neporušenou.⁵⁸ Svatý Saba zpíval ve své první písni k Panně Marii o brzké návštěvě archanděla Gabriela, který navštíví holubici neporušené krásy a opravitelkyni našeho

---

51 SIKA, Jan. *Neposkvrněné početí blahoslavené Panny Marie, Rodičky Boží*, ČKD, 1866. s. 252.

52 Srov. tamtéž, s. 253.

53 I. kniha Mojžíšova 3,14.

54 Srov. SIKA, Jan. *Neposkvrněné početí blahoslavené Panny Marie, Rodičky Boží*, ČKD, 1866. s. 256.

55 Lk 1,26-38.

56 Lk 1,49.

57 Srov. SIKA, Jan. *Neposkvrněné početí blahoslavené Panny Marie, Rodičky Boží*, ČKD, 1866. s. 257.

58 Srov. tamtéž, s. 258.

pokolení. Svatý Jan z Damašku nazval Marii rájem, do kterého se žádný had nedostal.⁵⁹ Toto svědectví u otců západní církve nalézáme u svatého Augustina. Pannu Marii spatřoval očištěnou od prvotního hříchu. Svatý Anselm v 8. století psal o Panně Marii v tom smyslu, že všichni zemřeli v hříších, s výjimkou Matky Boží. Svatý Petr Damiánský pravil, že tělo Marie bylo vzato z Adama, avšak bez Adamovy poskvrny.⁶⁰

Svatá církev se vždy chovala tak, že toto učení mohla stanovit za článek víry. Nejdůležitějším činem bylo zavedení svátku početí Panny Marie. Od pátého století byla tato slavnost známa na východě a od dvanáctého století slavena v celé církvi jako svátek Neposkvrněného početí.⁶¹ K tomuto hlavnímu činu přidala církev ještě podobné výkony. Udělování odpustků těm, kteří v úctě konali tuto pobožnost. Pochválení těm, kteří k úctě Neposkvrněného početí stavěli kostely, oltáře a nemocnice a svými životy chtěli toto učení hájit.⁶² Toto učení církev svatá nestvrzovala jen skutky, ale i slovy. A to směrem ke sněmům. Sedmý sněm v Nikaji /r.788/ učinil výrok o trvalém panenství Panny Marie. To bylo důležité pro učení o Neposkvrněném početí. Tridentský sněm / 17. června 1546/ jednal o prvotním hříchu, do kterého neposkvrněnou Pannu Marii nezahrnoval. Svědectví však bylo podáváno i mimo sněmy – v dekretch a konstitucích. Papež Sixtus IV., ještě před Tridentským sněmem, ve své konstituci uvedl, že všichni věřící mají děkovat Bohu za „podivné“ početí neposkvrněné Panny. Výraz „podivné“ nahrazuje neposkvrněné. Papež Alexandr VII. v konstituci *Sollicitudo animarum* 8. prosince roku 1661 prohlásil, že Panna Maria byla uchráněna prvotního hříchu, a v tomto smyslu je slaven svátek jejího početí.⁶³

Učení o Neposkvrněném početí souvisí s dalšími články víry:

S učením o dědičném hříchu a o našem vykoupení. Odpůrci učení o Neposkvrněném početí měli v tomto hlavní zbraň. Poskytlo jim to církevní učení o všeobecném vykoupení lidského pokolení. Tato námitka tkvěla v tom, že Panna Maria se činí touto výsadou rovnou Spasiteli. Všechno lidské pokolení spadá pod dědičný hřích.⁶⁴ „... *skrze jednoho člověka přišel hřích na tento svět a skrze hřích smrt na všechny lidi přišla skrze jednoho*

---

59 Srov. tamtéž, s. 259.

60 Srov. tamtéž, s. 260.

61 Srov. tamtéž, s. 261.

62 Srov. tamtéž, s. 262.

63 Srov. tamtéž, s.265.

64 Srov. tamtéž, s.266.

člověka, v němž všichni hřešili.“⁶⁵ Z tohoto dědičného hříchu byla Panna Maria vyňata. Vysvětlením Neposkvrněného početí bylo, že i blahoslavená Panna byla počata z Ducha svatého, stejně jako Syn Boží. S ohledem na tento nadpřirozený a božský původ byla bez poskvrny hříchu dědičného. Víme však a věříme, že sv. Anna, ač neplodná, po mnoha vroucích prosbách, počala a porodila přirozeným způsobem. Tak i Panna Maria měla být poskvrněna dědičným hříchem. Duch svatý jí však v prvním okamžiku jejího početí tohoto uchránil.⁶⁶

S učením o všeobecném vykoupení lidského pokolení. Pannu Marii nevylučujeme z všeobecného zákona milosti a Spasitelovy lásky. V tomto ohledu stojí nad pokolením lidským a jako by této lásky neměla zapotřebí. Ale i Panně Marii jako všem potomkům Adamovým je třeba vykoupení. Ale Bůh Otec jí udělil tuto přednost, pro zásluhy Ježíše Krista.⁶⁷

Souvislost Neposkvrněného početí s božskou důstojností Ježíše Krista. Panna Maria, jako matka Syna Božího je v úzkém spojení s jeho Božstvím, a to nemohl poškodit dědičný hřích. Panna Maria je označována svatou zemí, ze které Nebeský Otec stvořil tělo svého Syna.⁶⁸

Souvislost Neposkvrněného početí s vlastní důstojností Panny Marie. Důstojnost Panny Marie je nade všechny tvory povýšená. Zaujímá nejpřednější místo po Bohu. Má důstojnost královny nebes.⁶⁹

Maria je v pravdě nejpožehnanější mezi všemi dcerami Adamovými. Je povýšena k takové důstojnosti, jaké se žádné jiné nedostalo a nikdy nedostane.

2.4. DUDYCH Josef; Neposkvrněné početí Panny Marie, roku 1878.

Dogmatická úvaha Josefa Dudycha, pertholtického faráře, na odpočinku v Praze, přinesla roku 1878 další prohloubení pohledu.

Bůh vše stvořil, a proto každá věc má nárok na vznešenost a tato vznešenost je její radostí, chloubou a blažeností. Ale každá stvořená věc je také podrobena různým změnám

---

65 Řím 5,12.

66 Srov. SIKÁ, Jan. *Neposkvrněné početí blahoslavené Panny Marie, Rodičky Boží*, ČKD, 1866. s. 267.

67 Srov. tamtéž, s. 268.

68 Srov. tamtéž, s. 270.

69 Srov. tamtéž, s. 272.

nebo úplnému zničení. Ne tak duše člověka. Ta je vyznamenána nesmrtelností, a tedy i nevyrovnaně větší radostí a blažeností.⁷⁰

Adam a Eva však spáchali v ráji první hřích. Za ním následovala smrt. Bůh však lidem slíbil na vyhlazení věčné smrti Vykupitele. Hřích byl spáchán neposlušností, ale Vykupitel se musel vyznamenat poslušností, aby neposlušnost prvních lidí zahladil. Narodil se Vykupitel Ježíš Kristus, aby svou smrtí na kříži vykoupil lidi z prvotního hříchu a věčné smrti.⁷¹ Bůh učinil Marii neposkvrněnou, aby se nejčistší Syn narodil z čistého těla.⁷²

On Nejčistší mohl vstoupit pouze do nejčistšího lůna.⁷³ „*Panna počne a porodí syna a dají mu jméno Emanuel, tj. Bůh s námi.*“⁷⁴ Anděl Gabriel zvěstoval Panně Marii, že ji zastíní Duch svatý. Početí nesmělo porušit neposkvrněnost ani Panny Marie ani plodu. Neposkvrněnost obou byla zajištěná milostí Boží. Při Synu božskou přirozeností, při matce zvláštní milostí.⁷⁵

I církevní otcové pokládali Bohorodičku za neposkvrněnou. Sv. Thesifon pravil, že kdyby Panna Maria nebyla bez hříchu počata, nikdy by ji anděl neoslovil milostiplná. Origenes stvrzuje, že nebyla nakažena svůdným dechem hada. Sv. Jarolím se vyjadřuje, že ve spojení Marie s Kristem nemůže být žádný hřích.⁷⁶

Víra v Neposkvrněné početí Panny Marie byla vždy zakotvena v srdcích křesťanů. Nicméně na dogmatickou formulaci došlo později. Již od 10. století se slavil svátek Početí Panny Marie. V patnáctém století byl tento svátek již církví zaveden. Tridentický koncil potvrdil, že dědičný hřích se netýká neposkvrněné Bohorodičky.⁷⁷

Od té doby zbožná víra vzkvétala. Příkladem může být v naší zemi vysoké učení Pražské, kde z nařízení císaře Ferdinanda III. z roku 1650 musel na této univerzitě každý rektor, děkan i profesor stvrdit, že ctí Neposkvrněné početí Panny Marie. A slib každoročně obnovovat 8. prosince v Týnském chrámě.⁷⁸

---

70 Srov. DUDYCH, Josef. *Neposkvrněné početí Panny Marie*. Dogmatická úvaha, ČKD, 1878. s.498.

71 Srov. tamtéž, s. 499.

72 Srov. tamtéž, s. 500.

73 Srov. tamtéž, s. 505.

74 Iz 7,14.

75 Srov. DUDYCH, Josef. *Neposkvrněné početí Panny Marie*. Dogmatická úvaha, ČKD, 1878. s. 505.

76 Srov. tamtéž, s. 506-507.

77 Srov. DUDYCH, Josef. *Neposkvrněné početí Panny Marie*. Dogmatická úvaha, ČKD, 1878. s. 508.

78 Srov. tamtéž, s. 509.

Slavné vyhlášení Neposkvrněného početí Panny Marie za článek víry nebylo tedy nic jiného než vítězství pravdy a ovoce ze stromu církve.⁷⁹

2.5. LENZ Antonín; O matce Boží, roku 1879.

Dr. Antonín Lenz byl český katolický kněz, kanovník a probošt Vyšehradské kapituly a pedagog v biskupském semináři v Českých Budějovicích. Učení *Mariologie čili učení církve katolické a v církvi chované o Matce Boží* poté dále rozvinul.

Rodiči Panny Marie byli Jáchym a Anna. Oba byli z pokolení Judova z rodu krále Davida. Byli velmi zbožní, ale do vysokého věku bezdětní. V té době to bylo považováno za trest Boží.⁸⁰ Bůh totiž Abrahámovi přislíbil potomstva jako je hvězd na nebi.

Svatá Anna počala své dítě se svým mužem obyčejným a řádným způsobem, avšak počaté dítě bylo bez poskvrny prvotního hříchu. Tím se lišilo od ostatních Adamových potomků. Protože Adam v ráji nectil zákony Boží, propadl hříchu prvotnímu. A tento prvotní hřích přechází na všechny jeho potomky. Krom Panny Marie.⁸¹ „*Skrze jednoho člověka totiž vešel do světa hřích a skrze hřích smrt; a tak smrt zasáhla všechny, protože všichni zhřešili.*“⁸²

I řekl Bůh k hadovi: „*Mezi tebe a ženu položím nepřátelství, i mezi símě tvé a símě její. Ono ti rozdrtí hlavu a ty jemu rozdrtíš patu.*“⁸³ Tento text hovoří o Mesiáši a jeho matce na jedné straně a o ďáblovi na straně druhé; a o vítězství semene a ženy. Matka Boží zvítězila nad hadem silou a milostí Spasitelovou a Spasitel silou svou.⁸⁴

Archanděl Gabriel pozdravil Pannu Marii: „*Bud' zdráva, milostí plná, Pán s tebou.*“⁸⁵ A také svatá Alžběta dává svými slovy: „*Požehnaná ty mezi ženami a požehnaný plod života tvého.*“⁸⁶, najevo, že co bylo v ráji o ženě slíbeno, bylo naplněno v Panně Marii.

Učení o tom, že bohorodička Maria ani na okamžik nepodlehla dědičnému hříchu, ctíla katolická církev od samého počátku. Svátí otcové mluví o Panně Marii jako

---

79 Srov. tamtéž, s. 510.

80 Srov. LENZ, Ant., Dr., *Mariologie čili učení církve katolické a v církvi chované o Matce Boží*. Praha, 1879, s. 18.

81 Srov. tamtéž, s. 24.

82 Řím 5,12.

83 Gen 3,15.

84 Srov. LENZ, Ant., Dr., *Mariologie čili učení církve katolické a v církvi chované o Matce Boží*. Praha, 1879. s. 26.

85 Lk 1,28.

86 Lk 1,42.

o „neposkvrněné“, „neporušené“, „bezhříšné“, „bez poskvrny“. Podle učení Otců je Matka Boží neposkvrněně počata.⁸⁷ Nejen u svatých Otců, ale i v liturgii, tedy ve způsobech bohoslužby, je vryto toto učení. V liturgii sv. Petra, sv. Jakuba, sv. Marka, sv. Basila, sv. Jana Zlatoústého.⁸⁸ Podobně oslavují Pannu Marii i liturgie Koptů, sv. Basila i sv. Řehoře. O Neposkvrněném početí Matky Páně učili nejvýznamnější teologové středověku i mnohé řády jako Benediktini, Cisterciáci, Karmelitáni, Praemonstráti, Augustiniáni, řád Jesuitů a především Františkáni.⁸⁹

Mezi spisovatele, kteří svými spisy oslavovali neposkvrněné početí Panny Marie, patří Simon Santagata. Učení o Neposkvrněném početí Panny Marie bylo hájeno i ze strany akademií a univerzit. S vědou se pojilo i umění. Malířství, sochařství i stavitelství oslavovalo Pannu Marii a její neposkvrněné početí chrámy, sochami i obrazy. Můžeme tedy říci, že ještě dříve, než papež Pius IX. vyhlásil učení o neposkvrněném početí za článek víry, byla celá církev o této pravdě již dávno přesvědčena.⁹⁰

Když se sv. Anně naplnily dny, porodila dívku. Rodiče byli velmi radovali. Byli to zbožní lidé a narozená dívka z nich sňala kletbu neplodnosti. Radovalo se i celé příbuzenstvo. Dívka – Marie – byla od Boha obdařena mnohými milostmi. Prospívala v moudrosti a v lásce Boží. Při jejím narození ji rodiče zaslíbili Bohu. Do chrámu ji uvedli v uvedený čas a rozloučili se s ní.⁹¹ Dívka sloužila Bohu oddaně. Svůj den dělila mezi práci a modlitbu.⁹² Když dospěla do věku panenského, dle tradice ve 14 letech, byla dána do ochrany Josefovi. Ten byl z pokolení Judova, z rodu krále Davida. Byl mužem spravedlivým. Josef se stal ochráncem Matky Boží a pěstounem Páně.

Nedlouho po zasnoubení Josefovi zvěstoval archanděl Gabriel Panně Marii vtělení Slova. Zvěstování bylo nutné, neboť to žádal řád Bohem ustanovený. Přesvatá dívka se měla dozvědět o nevyslovitelné milosti dříve, než se v jejím životě stal neskonalý zázrak.

---

87 Srov. LENZ, Ant., Dr., *Mariologie čili učení církve katolické a v církvi chované o Matce Boží*. Praha, 1879. s. 29.

88 Srov. tamtéž, s. 30.

89 Srov. tamtéž, s. 31.

90 Srov. tamtéž, s. 32.

91 Srov. tamtéž, s. 54.

92 Srov. tamtéž, s. 55.

Bylo nutno, aby dívka vyslovila souhlas. Aby bylo jasné, že se vtělením děje zasnoubení duchovní s přirozeností lidskou.⁹³

Zvěstování se dělo „andělem“. A to proto, že andělem padlým byla Eva svedena a andělem svatým bylo zvěstováno tajemství, kterým se dělo vykoupení. Anděl přinesl poselství způsobem „viditelným“, neboť zvěstoval vtělení Slova, které se mělo stát „viditelným“. Panna Maria měla pojmout Boha nejen do své duše, ale i do svého těla.⁹⁴ Souhlas potvrdila slovy: „*Hle jsem služebnice Páně, staň se mi podle tvého slova.*“⁹⁵ Těmito slovy tak svolila být matkou Páně.

Z čisté Panny bylo počato tělo Páně. Počato bylo skrze Ducha svatého, aniž by utrpělo Mariino panenství. V tom lze spatřit nadpřirozeno. Ve vtělení Božího Syna se jeví neskonalá Boží láska a Duch Boží je věčný výron Věčného Otce a Syna.⁹⁶

Druhá kapitola nás seznámila s pohledem a dogmatickými úvahami českých teologů z období kolem vyhlášení dogmatu. Jejich pohled se shodoval s celkovým církevním pohledem na Pannu Marii jako na privilegovanou osobu. Toto období nazýváme obdobím „mariologie výsad“. Jako specializovaná mariologická reflexe se formuje v průběhu devatenáctého století a v první polovině dvacátého století.

---

93 Srov. LENZ, Ant., Dr., *Mariologie čili učení církve katolické a v církvi chované o Matce Boží*. Praha, 1879. s. 92.

94 Srov. tamtéž, s. 93.

95 Lk 1,38.

96 Srov. tamtéž, s. 96.

3. TŘETÍ KAPITOLA: XX. století.

První polovina dvacátého století, a hlavně léta pontifikátu Pia XII., byla bohatá na mariánské události. Mariologie těchto let je souhrnně označována jako „mariologie výsad“. Vrcholí po vyhlášení dogmatické definice Mariina nanebevzetí, 1. listopadu roku 1950.

3.1. Almanach – Matce Boží, roku 1904

Literární jednota bohoslovců olomouckých vydala „almanach“ k padesátiletému jubileu prohlášení dogmatu o Neposkvrněném početí Panny Marie. Je zde představena dogmatická Bulla sv. Otce Pia IX. a autoři Fabiánek František, Foltynovský Josef, Valach František Xaver a Číhal Antonín přidávají pohled teologů z počátku XX. století.

3.1.1. FABIÁNEK František; O svátku Neposkvrněného početí bl. Panny Marie.

V celé katolické církvi, ve všech ritech a u všech národů se slaví sedm významných Mariánských svátků. K těmto svátkům patří i svátek Neposkvrněného početí Panny Marie. O slavení tohoto svátku by se dalo říct: hlas lidu hlas Boží. Prošlo dlouhým vývojem a svědčí o hluboké úctě k Panně Marii. Podobným způsobem byl na východě slaven i svátek početí sv. Jana Křtitele, ale brzy zanikl.⁹⁷

První stopy svátku početí Panny Marie nacházíme ve východní církvi již od 5. století. Nejstarší svědectví o tomto svátku podává ustanovení císaře Manuela Commena (1143-1181). Císař Commenus na radu patriarchovu zrušil zvláštním ediktem mnoho svátků a ponechal jen ty, které se vykazaly ctihodným stářím. Mezi ně patřil i svátek Početí Panny Marie. Nebyl tedy teprve zaveden, ale jeho slavení již mělo tradici.⁹⁸

V synaxariu Basila Porfyrogenety je přidáno poučení, jež připomíná, že Panna Maria se narodila způsobem lidským ze sv. Anny a sv. Jáchyma. Chtěl tak zabránit bludné myšlence, že Panna Maria byla počata z Ducha svatého. Tento blud byl definitivně zavržen papežem Innocencem XI.⁹⁹

---

97 Srov. FABIÁNEK, František. *O svátku Neposkvrněného Početí b. Panny Marie*. „Matce Boží“, 1904. s. 17.

98 Srov. tamtéž, s. 17.

99 Srov. tamtéž, s. 18.

Panna Maria je označována jako nejsvětější plod života sv. Anny, bezvinný, neposkvrněný od prvopočátku. Toto nás nutí soudit, že svátek Početí Panny Marie byl brán jako neposkvrněné početí, i když nebyl tak nazýván. Sv. Jan z Damašku označuje Pannu Marii za plod svatý, vši viny prostý od prvopočátku. Tento svátek byl tedy od prvopočátku slaven jako neposkvrněné početí, i když pravda tato ještě nebyla vyhlášena za článek víry.¹⁰⁰

V západní církvi byl svátek Početí Panny Marie na četných místech slaven od 9. století. Úcta se rozvíjela ve Španělsku a Itálii. Od 11. století je v církvi kremonské tento svátek již slaven ustáleně a má své slavnostní obřady. Po Itálii následuje Anglie. Tento svátek se slavil již za dob sv. Anselma (ve 12. století). Ke konci 12. století se již slavil ve všech křesťanských krajích.¹⁰¹

Nejopatrněji si počínala římská kurie. Papežové se k svátku nevyjadřovali, ale jednali s velkou opatrností. Roku 1049 byl na sněmu mohučském za přítomnosti Lva IX. ustanoven svátek početí Panny Marie.¹⁰²

Čím více bylo disputováno o otázce neposkvrněného početí, tím více nabýval lesku svátek Početí Panny Marie a tím více plála srdce věřících. Koncil basilejský se roku 1436 vyslovil pro neposkvrněné početí a pro svěcení jeho památky. Papež Sixtus IV. se nejvíce zasloužil o úctu k Neposkvrněné Panně a připravil půdu k dogmatickému prohlášení.¹⁰³

I další papežové se zasazovali o širší slavení tohoto svátku. Papež Innocenc VIII. roku 1498 potvrdil na žádost Alžběty, královny kastilské a leónské, řád řeholnic zřízený od Beatrice da Silva Meneses v Toledu pod ochranou neposkvrněného početí Panny Marie. Papež Alexandr VI. roku 1502 schválil všechna ustanovení o tomto svátku. Lev X. v letech 1515-1521 potvrdil bratrstvo pod ochrannou neposkvrněné Matky Boží v karmelitském chrámě rouenském a upravil pohřební obřady jeho členů, které měly vyjádřit, že zemřelý celý život hájil a ctil Matku Boží jako Pannu bez poskvrny hříchu počatou. Papež Pavel III. roku 1536 a 1548 vydal brevíř, v němž bylo officium o Neposkvrněném početí. Na tridentském koncilu nebylo sice neposkvrněné početí Panny Marie vyhlášeno, ale pravda tato považuje se za všeobecně platící.¹⁰⁴

---

100 Srov. tamtéž, s. 18.

101 Srov. FABIANEK, František. *O svátku Neposkvrněného Početí b. Panny Marie*. „Matce Boží“, 1904. s. 20.

102 Srov. tamtéž, s. 21.

103 Srov. tamtéž, s. 22.

104 Srov. tamtéž, s. 23.

Pius IX. tím, že roku 1854 prohlásil neposkvrněné početí Panny Marie za článek víry, povznesl úctu Neposkvrněné Panně na nejvyšší stupeň. Zrušil všechna posud užívaná officia a mešní formuláře o tomto svátku a roku 1863 stanovil nové. Ctitel Panny Marie Lev XIII. povýšil tento svátek na svátek první třídy s vigilií a oktávou. Roku 1883 přidal do litaní loretánských vzývání: „Královno bez hříchu prvotního počatá, oroduj za nás.“¹⁰⁵

3.1.2. FOLTYNOVSKÝ Josef; O jméně Maria.

Jméno Maria bylo a dosud je pramenem útěchy a posily pro zarmoucená srdce. Je mnoho výkladů tohoto jména ke cti a chvále Matky Páně. Jméno Maria bylo známo izraelskému lidu již dlouho před Kristem. Téměř dva tisíce let od té doby, kdy se stalo významným pro celé lidské pokolení. Marií byla i sestra Mojžíšova a je to první Marie, o které hovoří Písmo svaté. První, kdo vysvětlil jméno Maria – jméno sestry Mojžíšovy, byl Philo Alexandrijský jako „naděje“.¹⁰⁶ V syrské řeči „paní“.

Pozdější spisovatelé odkazují na výklady spisovatelů starších, především sv. Jeronýma, jehož výklad *stilla maris* změněný ve *stella maris* se těšil oblibě v 10.-12. století. V 16. a v 17. století se vysvětlovalo jméno Maria jako „vyvýšená“ nebo „vznešená“. Ve Velepísni je nazývána krásnou a sličnou po stránce fyzické i duševní tak, že archanděl ji nazývá „milosti plnou“ a Alžběta „požehnanou mezi ženami“.¹⁰⁷

3.1.3. VALACH František Xaver; Historie tří nejznámějších modliteb mariánských.

Dnes již těžko spočítáme všechny písně, které oslavovaly Královnu nebes. Všechny modlitby, které byly vysloveny. Miliony věřících klekají denně před oltáře, národy hlásají jí úctu. Přední místo mezi všemi modlitbami k Matce Boží patří Zdravas Maria.

Zdravas Maria – tento andělský pozdrav se důstojně druží k modlitbě Páně. V této modlitbě je obsaženo celé evangelium. Největší tajemství víry, vtělení Božského Slova, nejčistší mateřství Panny Marie, vykoupení světa.¹⁰⁸ Tato modlitba již poskytla mnoho síly a útěchy všem zarmouceným a opuštěným. Modlívali se ji i svatí. Vždyť tento andělský pozdrav se jako ozvěna rozléhá celým světem. Trvalo však velmi dlouho, než

---

105 Srov. tamtéž, s. 24.

106 Srov. FOLTYNOVSKÝ, Josef, *O jméně Maria*. „Matce Boží“, 1904. s. 67.

107 Srov. tamtéž, s. 70.

108 Srov. VALACH, František, Xaver. *Historie tří nejznámějších modliteb mariánských*. „Matce Boží“, 1904. s. 85.

se tato modlitba ustálila do tvaru, který známe dnes. První dvě části se nacházejí již v liturgii církve Jeruzalémské, kterou v hlavních rysech vzdělal sv. Jakub. Prosebnou část přidává poprvé provinciální sněm v Narbonnu roku 1551. Znění závěrečné části se ustalovalo ještě v 16. století. K definitivnímu znění, jak ho známe dnes, došlo na počátku 17. století.¹⁰⁹

Anděl Páně – nynější podobu známe od Pia V., doporučenou roku 1571. Tato modlitba však nikdy nebyla přikázána pod hříchem, ale bylo doporučeno, aby touto modlitbou Matku Boží věřící lid uctíval. Papežové obdařili tuto modlitbu odpustky.¹¹⁰

Litanie loretánské – jsou jednou z nejkrásnějších modliteb. Můžeme se pouze domnívat, zda vznikla až v Loretě nebo jestli existovala již před přenesením svatého domku roku 1294. Mylná tvrzení o vysokém stáří loretánských litaní se zakládají na nesprávném výkladu slova „letania“, které není synonymem našeho slova „litania“. Výrazu tohoto se užívalo ve významu „prosebný průvod“. V otázce o vzniku litaní loretánských si musíme povšimnout středověkých litaní k Panně Marii. Řada z nich sahá do 8. století. P. Braun S.J. dělí tyto litanie do tří skupin. V první nacházíme litanie obsahem velmi rozmanitým, které se však vyskytovaly ojedinelé. Do druhé skupiny patří litanie více promyšlené. Třetí skupinu tvoří šest litaní vzniklých vesměs v Itálii. Tyto litanie, ač patřící do stejné skupiny, liší se délkou i slovním zněním jednotlivých vzývání i jejich pořadím.¹¹¹

Velký příznivec Loreta, papež Sixtus V., roku 1587 udělil odpustky 200 dní všem, kdo se pomodlí litanii k Panně Marii, stejně jako v Loretě. Udělením těchto odpustků byla litanie loretánská nepřímo schválena a doporučena. Na formulaci litanie loretánské nesmí nikdo nic změnit bez svolení apoštolské stolice. Dlouho nebylo povoleno vzývání „Královno bez prvotního hříchu počatá“. Teprve Lev XIII., roku 1883, ukotvil toto vzývání v této modlitbě.¹¹²

3.1.4. ČÍHAL Antonín; Studie z ikonografie mariánské.

S vývojem mariánské úcty se rozvíjelo i umění, které se věnovalo mariánským tématům. Za prvního malíře Panny Marie je označován sv. Lukáš. Ten ji však namaloval slovy ve svém evangeliu.

---

109 Srov. tamtéž, s. 86.

110 Srov. tamtéž, s. 87.

111 Srov. tamtéž, s. 88.

112 Srov. tamtéž, s. 90.

Od prvních dob křesťanství se umělci pokoušeli zobrazit Pannu Marii nebo některou událost z jejího života. Tito umělci byli různých povah, a tak i jejich díla. Všechnu krásu a líbeznost vtiskli do svých děl. Podmínkou pro tvorbu mariánských děl bylo, že se Bohorodička nesmí odcizit církvi s jejímž učením a celou podstatou je nerozlučně spojena. Dle toho rozeznáváme v dějinách umění mariánské obrazy zcela dokonalé, s ohledem na relativní technickou a formální vyspělost jednotlivých dob, a také obrazy s chybami, které pramenily z naivní nevědomosti umělců.¹¹³

Maria byla v uměleckých dílech ztvárňována od prosté orodovnice v katakombách až po moderní individualistickou Madonu. Nejčastěji je Panna Maria znázorňována sama nebo s Ježíškem. V mariánské ikonografii si je třeba všimnout i obrazů, na nichž není Panna Maria hlavní postavou, nebo těch, na nichž jsou pouze symboly Matky Boží.¹¹⁴

Samotná, bez Ježíška, jako orodovnice s rukama sepjatýma či roztaženýma je znázorňována v katakombách, na stěnách chodeb a kaplí, na byzantských ikonách, mincích a medailích. Poté nastal zvyk zobrazovat Pannu Marii stojící nebo sedící v královském rouše s korunou na hlavě a žezlem v ruce. Pozvolna se vyvíjel typ Neposkvrněné, který se udržoval téměř beze změny až do slavných zjevení v Lurdech. Tím začala nová éra zobrazování Neposkvrněného početí. V úctě byly zejména obrazy znázorňující Mateřství Marie Panny, Matky bolestné a nejčistšího Srdce Marie Panny. Do malby byly zakomponovány významné symboly.¹¹⁵ Mezi ně patří slunce, měsíc a hvězdy. „Žena sluncem oděná, s měsícem pod nohama a s korunou dvanácti hvězd kolem hlavy.“¹¹⁶ Koruna z dvanácti hvězd je odkazem na 12 apoštolů.

Hvězda na jejím závoji či plášti naznačovala různé přívlastky: hvězda jitřní, hvězda stálá, hvězda moře. Žezlo v ruce je odkazem na Královnu. Obraz zeměkoule obtočené hadem, jemuž Panna Maria stojí na hlavě, připomíná osvobození světa od hříchu. Svíjející had značí hřích, který Panna Maria potřela skrze Krista. Holubice je symbolem Ducha svatého nebo také Zvěstování. Sedm holubiček kolem hlavy Bohorodičky značí sedm darů Ducha svatého. Lilie je symbolem čistoty a tajemství. Růže symbolem lásky a krásy. „Zamčená zahrada“, bývá v pozadí Zvěstování, Narození a na obrazech Neposkvrněné. Cedr, palma a cypřiš značí vznešenost a důstojnost. Oliva je znamením míru, naděje

---

113 Srov. ČÍHAL, Antonín. *Studie z ikonografie mariánské*. „Matce Boží“, 1904. s. 111.

114 Srov. tamtéž, s. 112.

115 Srov. tamtéž, s. 112.

116 Zj 12,1.

a hojnosti. Jablko je symbolem pádu člověka. Ovoce a květiny, které se vyskytují na mariánských obrazech, jsou symbolem ovoce ctností.¹¹⁷

Symbolicky se vykládá i barva jejího roucha. V rouše modrém je malována jako královna chudých nebo nebes, v hnědém značí útočiště kajících, zlatém jako královna proroků, ve světle červeném je královna apoštolů, v sytě červeném královna mučedníků, v bílém královna panen. Modrý plášť bývá posetý hvězdami při Korunovacích a Nanebevzetích.¹¹⁸

Mariánské obrazy, na kterých je Maria ještě s jinou osobou, ji zobrazují nejčastěji s Ježíškem. Prvním obrazem tohoto druhu a nejstarším obrazem mariánským vůbec, je vyobrazení z 2. století nalezené v katakombách sv. Priscilly. Zobrazování Panny Marie s Ježíškem se velmi rozšířilo po Efezském koncilu roku 431. Obrazy chválily Bohorodičku. Od 13. století vznikalo mnoho obrazů Panny Marie s ochranným pláštěm. Pod nim se shromažďují všechny stavy, světské i duchovní, a Marii vyzývají o pomoc. Zřizovaly se na památku větších pohrom a na poděkování za jejich odvrácení.¹¹⁹

Další skupinou obrazů jsou ty, kde je ztvárněna Panna Marie s Ježíškem a sv. Josefem. Nacházíme je od konce 15. století. Přítomnost sv. Anny s Pannou Marií a Ježíškem na jejich rukou znázorňuje sv. Annu samodruhou a samotřetí.¹²⁰

Mariánskými obrazy se děkovalo i za pomoc a přímluvu v bitvách (např. u Lepanta) a za zázračná uzdravení na slavných poutních místech. Všechny byly vytvořeny na počest Bohorodičky.¹²¹

---

117 Srov. ČÍHAL, Antonín. *Studie z ikonografie mariánské*. „Matce Boží“, 1904. s. 113.

118 Srov. tamtéž, s. 113.

119 Srov. tamtéž, s. 114.

120 Srov. tamtéž, s. 114.

121 Srov. tamtéž, 115.

3.2. SÝKORA Ladislav; Učení o Neposkvrněném početí Panny Marie ve spojení se základními pravdami zjevenými a dílem Vykupitelským. Almanach Mariánský, roku 1905.

Immaculata! Neposkvrněná! „Svět prchá před Vznešeným, Nepochopitelným, Tajemným.“¹²² Dr. Jan Ladislav Sýkora nahlíží na učení O Neposkvrněném početí Panny Marie ve spojení se základními zjevenými pravdami. Dle učení církve byla matka Boží počata bez prvotního hříchu. Nebyla jím poskvrněna ani na okamžik. Zvláštní Boží milostí byla ochráněna, hned v prvním okamžiku svého početí.

Toto učení netvrdí, že by Panna Maria nepotřebovala vykoupení, potřebovala ho stejně jako my, ale rozdíl mezi ní a námi je v příčině prvotního hříchu. Lidem se odpouští až po narození ve křtu svatém, popřípadě na křtu žádosti či krve, takže hříchem jsme byli poskvrněni. Panna Maria však byla chráněna zvláštní milostí již v okamžiku svého početí, takže jím nebyla poskvrněna ani na okamžik. Nám je odpuštěno pro minulé zásluhy Kristovy, Panna Maria byla ochráněna vzhledem k budoucím zásluhám Kristovým. Byla chráněna pro vykoupení lidstva skrze Ježíše Krista.¹²³

Prvotní hřích Adamův neuškodil jenom jemu, ale všem jeho potomkům. Adam nebyl zkoušen jen jako osoba soukromá, ale jako zástupce lidské přirozenosti. Tím, že neobstál, ztratil všechny mimořádné dary, kterými byl obdařen, nejen pro sebe, ale i pro lidskou přirozenost vůbec. A pro všechny ty, na které lidská přirozenost přechází. Všichni lidé přicházejí na svět ve stavu dědičného hříchu, ve kterém postrádají posvěcující milost Boží. Jsou obtíženi vinou, ne sice osobní, ale tou, co Adamovým hříchem byla uvalena na lidskou přirozenost. Jediná výjimka byla učiněna při Panně Marii. Ježíš Kristus byl z tohoto vyňat, protože nepřijal přirozenost lidskou od Adama řádem přirozeným, tedy plozením, ale řádem nadpřirozeným, tedy působením Ducha svatého.¹²⁴

Ačkoli Adamův hřích velice poškodil lidskou přirozenost, ta však nebyla zcela zkažena, pouze porušena. Člověk měl rozum a svobodnou vůli a byl schopen svými přirozenými silami pravdu a Boha poznat. Pravdu nadpřirozenou, kterou je třeba znát k dosažení posledního cíle, však poznat nemohl. Jelikož potomci Adamovi upadli v tento

---

122 SÝKORA, Lad. Dr., *Učení o Neposkvrněném početí Panny Marie ve spojení se základními pravdami zjevenými a dílem Vykupitelským*. Alm. Mar., 1905. s. 4.

123 Srov. tamtéž, s. 5.

124 Srov. tamtéž, s. 12.

stav dědičnosti, stanovil Bůh od věčnosti vykoupení.¹²⁵ Bůh dal naději na vysvobození Adamovi i Evě a jejich potomkům, když řekl k hadovi: „*Že jsi to učinil...Nepřátelství položí...*“¹²⁶ Koho však mínil Bůh onou ženou a koho označil vítězem nad d'áblem?

Bůh naznačil, že vítězství nad d'áblem a tím i vykoupení lidstva bude provedeno jedním z jeho údů, a to tím, který bude počat nadpřirozeným způsobem ze ženy, která bude ochráněna ode vsí d'áblovy moci a porazí d'ábla na hlavu právě v tu chvíli, kdy bude smrtelně zraněn na patě, tedy na svém člověčenství. A to ve chvíli, kdy z popudu d'áblova je usmrčen. Takže vykoupení bude vykonáno smrtí ženina Syna.¹²⁷ Ona žena zvítězila vítězstvím svého Syna.

Bůh tuto radostnou zvěst zjevil ještě dříve, než vyslovil soud nad prvními rodiči. Učinil tak v neskonalém milosrdenství, aby je ochránil před malomyslností a zoufalstvím. Bůh však neposlal na svět Vykupitele hned, ale až po delším čase, aby se mohlo lidstvo připravit. Aby bylo připraveno ho přijmout a zachovávat jeho vůli.¹²⁸

Bůh ustanovil k vykoupení lidstva vtělenou božskou osobu. Vykupiteli bylo potřeba připravit důstojnou matku. Matku, která by vynikala nad ostatní a která by byla ochráněna od prvotního hříchu již v okamžiku svého početí.¹²⁹

Toto bylo dosvědčeno v Písmu při zvěstování narození Ježíše Krista. Archanděl Gabriel oslovil Pannu Marii takto: „*Bud' zdráva, milostiplná, Pán s tebou*“¹³⁰ Pozdrav „milostí plná“ dává najevo, že v ní nebylo místa pro žádný hřích, ani osobní, ani dědičný, a že je „požehnána mezi ženami“, je vyjádřením důstojnosti, že se taková žena stane Matkou vtěleného Syna Božího.

K těmto svědectvím Písma patří také kapitola ze Zjevení sv. Jana (12, 1-17), kde sv. Jan ve svém vidění spatřil ženu sluncem oděnou s měsícem pod nohama a na hlavě

---

125 Srov. SÝKORA, Lad. Dr., *Učení o Neposkrvněném početí Panny Marie ve spojení se základními pravdami zjevenými a dílem Vykupitelským*. Alm. Mar. 1905, s. 13.

126 Gen 3,9-15.

127 Srov. SÝKORA, Lad. Dr., *Učení o Neposkrvněném početí Panny Marie ve spojení se základními pravdami zjevenými a dílem Vykupitelským*. Alm. Mar. 1905, s. 16.

128 Srov tamtéž, s. 16.

129 Srov tamtéž, s. 18.

130 Lk 1,26-38.

s korunou dvanácti hvězd, která v porodních bolestech přiváděla na svět syna, který měl spravovat všechny národy. Proti ní útočil drak, ale přes všechno úsilí nic nesvedl.¹³¹

Církevní Otcové srovnávají Pannu Marii a Evu. Eva byla stvořena ve stavu nevinnosti a svatosti a připravila se hříchem o Boží milost a stala se příčinou smrti. Panna Maria milosti Boží nikdy nepozbyla a stala se příčinou naší spásy. Je též srovnávána s věcmi starozákonními, a to Bohu výhradně zasvěcenými. Církevní Otcové o ní hovoří jako o pravém svatostánku, svatyní svatých a chrámu živých. Označují ji pravou archou úmluvy, která v sobě nechová desky kamenné, ale toho, který je nám pravdou, cestou a životem. Dále o ní hovoří jako o prvorozené dceři Boží. Nazývají ji Prvorozenkou veškerého tvorstva, protože jí jediné se dostalo takové důstojnosti, a tak úzkého spojení s Bohem. K této důstojnosti byla předurčena od věčnosti.¹³²

Církevní Otcové i věřící lid byli přesvědčeni o čistotě Panny Marie a již v 5.století se začal slavit svátek Početí Panny Marie ve východních krajinách. Od 11. a 12. století se rozvíjel v zemích západních, především v Anglii a Francii. Všude se sice slavilo „Početí“, ale ne všude ve stejném smyslu. Někde se slavilo „početí“ ve smyslu činném, které dává vznik tělu člověka. Vztahovali oslavu nikoli k osobnosti Panny Marie, ale k tomu, že její matka, sv. Anna, která byla delší dobu neplodnou, pro své prosby a modlitby byla zbavena neplodnosti a počala tělo Panny Marie. Vzhledem k tomu byl tento svátek zván Početím sv. Anny.¹³³ Tento svátek byl sice pojat nesprávně, ale nijak se nedotýkal učení o Neposkvrněném početí Panny Marie.

Jiní porozuměli „početí“ ve smyslu trpném. Tedy o povstání bytosti Panny Marie. Předpokládali, že tělo člověka nebývá s duší spojeno a oživeno hned, ale o nějakou dobu později. Činili tedy rozdíl mezi početím a oživením. Zcela nesprávně tvrdili, že tělo bylo posvěceno dříve, než bylo spojeno s duší.¹³⁴

Tyto nepravdivé a nesmyslné výklady vyvrátili teologové a vydali výpovědi, které jsou plně ve shodě s učením o Neposkvrněném početí Panny Marie. Patřili k nim sv. Anselm, Petr Lombardus, sv. Bernard, sv. Bonaventura a sv. Tomáš Akvinský.¹³⁵

---

131 Srov. SÝKORA, Lad. Dr., *Učení o Neposkvrněném početí Panny Marie ve spojení se základními pravdami zjevenými a dílem Vykupitelským*. Alm. Mar., 1905. s. 19.

132 Srov. tamtéž, s. 21.

133 Srov. tamtéž, s. 23.

134 Srov. tamtéž, s. 24.

135 Srov. tamtéž, s. 24.

Ve 13. století zavedli ve svém řádu svátek Neposkvrněného početí františkáni. Poté to učinili benediktini, karmelitáni, augustiniáni, kartuziáni, praemonstráti, jesuité a jiní. Také mnohé univerzity se hlásily k tomuto učení. Mohučská, Pařížská a do poloviny 17. století to bylo 140 univerzit a kolejí. Mnozí vládcové vydali výnosy ve prospěch slavení svátku Neposkvrněného početí Panny Marie. Ve Španělsku roku 1354 tak učinil Navarrský král Jan, v Polsku Ladislav IV. a i císař Ferdinand III. dal roku 1650 postavit v Praze na Staroměstském náměstí sloup Panny Marie bez poskvrny hříchu prvotního počaté na památku osvobození Prahy od Švédů. Vydal nařízení, aby každý univerzitní profesor, rektor i kandidát při promoci hájil učení o Neposkvrněném početí Panny Marie. Tato přísaha byla obnovována až do roku 1772 každoročně o svátku Neposkvrněného početí Panny Marie v Týnském chrámu za přítomnosti arcibiskupa a předních hodnostářů církevních i světských.¹³⁶

Papežská stolice se vyslovovala sice opatrně, ale vycházela příznivě vstříc slavnostem ku počtě Neposkvrněného početí a stanovila meze odpůrcům tohoto učení. Sixtus IV. zakázal roku 1483 trestem stíhat kteroukoli ze stran. Pavel V. roku 1617 vydal výnos, kterým zakázal hájit mínění, že Panna Marie byla počata s poskvrnou hříchu prvotního. Alexandr VII. roku 1661 v bulle *Sollicitudo omnium ecclesiarum* potvrdil, že Maria byla počata bez prvotního hříchu. Řehoř XVI. dovolil zvláštním dekretem kongregace ritů roku 1838 všem biskupům, kteří o to žádali, aby o svátku Početí Panny Marie vkládali v prefaci mešní slova „et te in conceptione immaculata“ (a tebe v početí neposkvrněném) a aby v litanii Loretánské připojili pozdrav „Královno bez poskvrny hříchu prvotního počatá“. I církevní sněmy se vyjadřovaly ve prospěch neposkvrněného početí. Basilejský sněm roku 1439 doporučil všem věřícím, aby toto vyznávali. Tridentský koncil roku 1545 odmítl zahrnout Pannu Marii do svého dekretu o všeobecnosti prvotního hříchu.¹³⁷

Papežové se svou autoritou potvrzovali, aby Panna Maria s názvem „Neposkvrněná“ byla jmenována patronkou měst a provincií a mohla vznikat bratrstva, kongregace a spolky k počtě neposkvrněného početí. V celé církvi se jevilo přesvědčení o neposkvrněném početí Panny Marie a přicházely žádosti ze všech končin, aby toto učení bylo vyhlášeno za článek víry. Papež Pius IX., ač horlivý mariánský ctitel, nejprve oslovil na svátek Hromnic roku 1849 všechny biskupy katolického světa, aby mu podali zprávy o tom, jak na tento úmysl nahlíží nejen duchovenstvo, ale i věřící lid. Přišly

---

136 Srov. tamtéž, s. 26.

137 Srov. tamtéž, s. 26.

souhlasné odpovědi s poděkováním, že míní vyhovět jim i věřícímu lidu. Všechny odpovědi byly důkladně prozkoumány a 8. prosince 1854 bylo učení o Neposkvrněném početí Panny Marie papežem Piem IX. prohlášeno za článek víry.¹³⁸

3.3. KUBEŠ Konrád; MARIA, roku 1936.

„Bůh předvídal pád lidského pokolení. Ustanovil, že původní dílo své dobroty obnoví vtělením svého Syna, aby člověk nezhynul a aby druhý Adam napravil, co první Adam pokazil. Od počátku vyvolil Synu Matku, v níž by na sebe vzal tělo a z ní se narodil. Tu pak zahrnul milostí, že byla prosta poskvrny hříchu. Byla vždy ozdobena září nejdokonalejší svatosti a byla prosta i skvrny dědičné viny a tím dosáhla úplného vítězství nad hadem.“ Těmito slovy mluví Pius IX v dogmatické bule *Ineffabilis Deus*, kterou prohlásil učení o Neposkvrněném početí Panny Marie za článek víry.¹³⁹

„*Všecka jsi krásná, přítelkyně má*“¹⁴⁰ takto Šalomoun oslovuje Marii. V ní se zrcadlí veškerá krása ukrytá v hlubinách nejsvětější Trojice.¹⁴¹ Svátí otcové zdůrazňují, že Panna Maria nebyla vybrána z mnohých ani náhodně, ale byla od věčnosti vyvolena a ustanovena.¹⁴² V plánu Božím byla Maria nezbytně nutná. Je Matkou Boží, Matkou vtěleného Krista. Pokud se měl stát synem člověka, musel mít matku. Lidská přirozenost věčného Slova mohla být stvořena i jinak, třeba z hlíny, jako tělo našeho praotce. Ale pak by Spasitel nebyl synem člověka a tím členem lidského pokolení. Boží moudrost právě toto vymáhala. V proroctví Starého zákona je Matka Boží vždy spojena s Mesiášem.¹⁴³ „*Mezi tebe a ženu položím nepřátelství, i mezi símě tvé a símě její. Ono ti rozdrtí hlavu a ty jemu rozdrtíš patu.*“¹⁴⁴ „*Proto vám dá znamení sám Panovník: Hle, dívka počne a porodí syna a dá mu jméno Immanuel (to je s námi Bůh).*“¹⁴⁵ „*I když je Hospodin vydá v plen do chvíle, než rodička porodí, zbytek jeho bratří se vrátí zpět k synům Izraele.*“¹⁴⁶

Podle vůle Boží měla být Maria pomocnicí Spasitelovou. Plán stvoření byl hříchem změněn v plán vykoupení. Syn Boží se stal člověkem, aby vykoupil lidstvo z otroctví.

---

138 Srov. tamtéž, s. 28.

139 Srov. KUBEŠ, Konrád. *Maria*. I. díl. Praha: nákladem posla Božského srdce Páně, 1936. s. 11.

140 Pís. 4, 4.

141 Srov. KUBEŠ, Konrád. *Maria*. I. díl. Praha: nákladem posla Božského srdce Páně, 1936. s. 13.

142 Srov. tamtéž, s. 15.

143 Srov. tamtéž, s. 46.

144 Gn 3,15.

145 Iz 7,14.

146 Mich 5,3.

Do něho upadlo vinou praotce se spoluvinou pramatky. Syn Boží přišel jako Osvoboditel, Vykupitel. Měl napravit Adamem způsobenou zkázu a stát se novou hlavou vykoupenému lidstvu. Novému prvnímu Adamovi byla dána pomocnice, druhá Eva.¹⁴⁷

Vyvolení Panny Marie ji učinilo tím, čím se stala. Její vztah k druhé božské osobě jí dal důstojnost Matky Boží. Bůh se smiloval nad lidstvem a dal mu Spasitele a i Marii, předurčenou a vyvolenou. Stala se pomocnicí Mesiáše ještě dříve, než Adam zhřešil. Na Panně Marii spočívá od věčnosti pečeť Božího milosrdenství. Byla prostřednicí spásy pro lidstvo. Boží prozřetelnost objímá všechny tvory, ale Maria byla předmětem zvláštní péče.¹⁴⁸ Vyvolení Panny Marie je pro nás slávou a ctí, že Matka Syna Božího byla vyvolena z našeho rodu. Marie je vroucně milována věřícími, protože vše od Boha Otce dostáváme skrze ni.¹⁴⁹

Představy věřících o Neposkvrněném početí bývají někdy nejasné. Je třeba zdůraznit, že Bůh stvořil člověka ve stavu posvěcující milosti. Tuto milost však vypudil z duše hříchem a propadl trestu. Adam pohrdl všemi dary a odkázal nám jen svou zaviněnou chudobu. Na nás, jeho potomky, přecházejí nejen následky jeho viny, ale i vina sama.¹⁵⁰

A Maria? Podle práva měla propadnout, se všemi následky, dědičnému hříchu. Avšak Bůh si ji vyhradil a hříchu k ní nepustil.¹⁵¹

Neposkvrněné početí je převelikou a jedinečnou milostí. Někteří ho srovnávají s božským mateřstvím, ale pravdou je, že pokud by Panna Maria nebyla bývala vyvolena za Matku Boží, nebylo by se jí dostalo této milosti. V prvních okamžicích života byla uchráněna dědičnému hříchu tím, že jí byla vlita do duše plnost milosti a svatosti.¹⁵²

Tělo Panny Marie bylo celé sličné. Důvodem její tělesné dokonalosti bylo její Neposkvrněné Početí. Byla prosta prvotní viny i ponižujících následků, k nimž patří nemoci a různá znetvoření.¹⁵³

K dokonalostem tělesným se druží přirozené dary její duše, kterou zdobí rozum a vůle.¹⁵⁴ Nadpřirozené vědění, ve věcech poznání Boha, bylo Panně Marii dáno v míře

---

147 Srov. KUBEŠ, Konrád. *Maria*. I. díl. Praha: nákladem posla Božského srdce Páně, 1936. s. 47.

148 Srov. tamtéž, s. 48.

149 Srov. tamtéž, s. 49.

150 Srov. tamtéž, s. 191.

151 Srov. tamtéž, s. 192.

152 Srov. tamtéž, s. 197.

153 Srov. tamtéž, s. 200.

154 Srov. tamtéž, s. 204.

nejhojnější. Čím vyšší poznání Boží vůle, tím vyšší stupeň bohumilého života.¹⁵⁵ Matka Boží byla obdařena od Ducha svatého nejdokonalejším nadpřirozeným poznáním. V Písmu nacházíme doklady o její nadpřirozené moudrosti. Jediná ze všech poznává cenu dobrovolného ustavičného panenství, při andělském zvěstování je si vědoma toho, kdo je Bůh.¹⁵⁶

Někteří dostali milosti po kapkách, Marii však byla vlita veškerá plnost milosti. Touto milostí byla Panna Maria ve svém Neposkvrněném Početí zasvěcena svému vznešenému povolání.¹⁵⁷

Pius IX. vyhlásil učení o Neposkvrněném početí Panny Marie, od Boha zjevené. To znamená, že toto učení patří k pravdám víry, které Bůh zjevil buď bezprostředně nebo skrze proroky a také prostřednictvím svého Syna.¹⁵⁸ Je zřejmé, že široká církevní obec věřila již před rokem 1854 v tajemství Neposkvrněného početí a toho roku bylo jen prohlášeno za článek víry.¹⁵⁹ Proč tedy církve s vyhlášením tak dlouho čekala?

Církev prohlašuje články víry příležitostně, tedy když je třeba. Nebylo pochyb, že stará prvotní církev byla přesvědčena, že Maria byla počata bez poskvrny prvotním hříchem.¹⁶⁰ Před vyhlášením dogmatu dal Pius IX. pokyn k prostudování patristiky profesoru Passaglioovi. Vzniklo třísvazkové dílo „De Immaculato Conceptu“ v němž nacházíme patristický důkaz pro tento článek víry.¹⁶¹ Nejstarší písemné svědectví staré církve o Neposkvrněném Početí lze najít u Jakuba, biskupa Nisibenského. Má se za to, že je přebral z prastarého syrského rukopisu. Tam nalézáme svědectví o nadšení východní církve pro toto učení.¹⁶² Na západě byl vývoj jiný. Církevní lid o tomto učení nepochyboval, avšak k vyhlášení vedla dlouhá cesta.

Když Pius IX. vyhlásil za dogma toto učení, jevila pochopitelný zájem celá církev a spolu s ní i nevěřící svět. Mnozí mu nerozuměli. Mnozí proti němu vystupovali. Člověk, podle nich, nebyl stvořen k obrazu Božímu a popírají i jeho pád do hříchu. Jeho lidská přirozenost není porušena hříchem. Tímto nepopírají jen dogma samotné, ale i

---

155 Srov. tamtéž, s. 205.

156 Srov. tamtéž, s. 206.

157 Srov. tamtéž, s. 219.

158 Srov. tamtéž, s. 260.

159 Srov. tamtéž, s. 261.

160 Srov. tamtéž, s. 262.

161 Srov. tamtéž, s. 263.

162 Srov. tamtéž, s. 269.

veškeré učení svaté víry a určení člověka.¹⁶³ Popřením nadpřirozeného řádu snížili člověka na zvíře, což doznává darwinismus. Proti těmto moderním bludům náměstek Kristův prohlásil: existuje Bůh, Stvořitel; člověk není svým pánem a je povinen dbát a zachovávat Boží přikázání; člověk má svobodnou vůli a je odpovědný za své činy; má nesmrtelnou duši, která byla sice hříchem zbavena milostí, ale má věčného trvání; existuje hřích; existuje i dědičný hřích, jež si přináší každý syn Adamův na svět a jediné Neposkvrněná ho byla uchráněna; lidstvo pochází od společného praotce; existuje nadpřirozený řád, který činí člověka Bohu milým.¹⁶⁴ Lidstvo potřebuje Vykupitele, kterým je Ježíš Kristus. Je jedinou cestou vedoucí k životu. Neposkvrněná Panna byla od prvního okamžiku života obdařena posvěcující milostí. Milost Boží je ke spáse nutná. Panna Maria byla uchráněna následků dědičného hříchu. A hřích není maličkost. Prohlášení dogmatu samo bylo projevem neomylného učitelského úřadu církve a jeho přijetí od věřících bylo vyznáním víry v církev.¹⁶⁵

Konrád Kubeš také poukazuje na to, že mnozí se pozastavují nad tím, že Písmo svaté nesděljuje nic o narození Matky Spasitele. Krom zmínky, že je z rodu Davidova¹⁶⁶, není v Písmu ani slovo o předcích Matky Boží. Její sláva není v tom, že je dcerou patriarchů či králů, ale že je rodičkou Syna Božího. V Království Kristově nepřináší vznešenost a velikost jenom tomu, kdo je z rodu králů, ale záleží na tom, jak kdo je blízký Bohu.¹⁶⁷ Tím, že se Syn Boží stal synem Panny Marie, dosáhli jsme my synovství Božího.¹⁶⁸

Vít de Fontgalland, chlapec zesnulý ve věku 12 let v roce 1925, který je dodnes znám všemu křesťanstvu, uvažoval nad tím, že nejkrásnějším slovem, které můžeme Bohu říci, je „ano“. Bez toho „ano“, které řekla Panna Maria Bohu, by nepřišel Spasitel a my bychom nebyli vykoupeni. Konrád Kubeš toto rozvíjí ve svých myšlenkách. Toto „fiat“ odhaluje hlubiny jejího srdce a nebeskou moudrostí plnou její duši.¹⁶⁹ Nacházíme-li tedy v Mariině odpovědi úplnou nauku o cíli a snažení člověka, pak tedy mariologie je duchem církve.¹⁷⁰

---

163 Srov. tamtéž, s. 290.

164 Srov. tamtéž, s. 291.

165 Srov. tamtéž, s. 292.

166 Srov. Lk 1, 27.

167 Srov. KUBEŠ, Konrád. *Maria*. I. díl. Praha, nákladem posla Božského srdce Páně, 1936, s. 302.

168 Srov. Jan 1, 12.

169 Srov. KUBEŠ, Konrád. *Maria*. I. díl. Praha, nákladem posla Božského srdce Páně, 1936, s. 406.

170 Srov. tamtéž, s. 410.

Konrád Kubeš uvažuje i nad otázkou, zda mohl Bůh vyvolit za matku svému Synu i někoho jiného a ozdobit ho svatostí. Jistě i to by bylo možné, ale bránila tomu jeho moudrost, protože Bůh nemůže jednat nemoudře.¹⁷¹

Dříve než se Maria stala Matkou Boží, byla vyvolena. Tohoto vyvolení se jí dostalo již před jejím narozením. Vlastně byla pro toto vyvolení stvořena. Vstoupila do tohoto světa již jako snoubenka věčného Slova. Tělesnému spojení s Kristem, díky jejímu mateřství, předcházelo duchovní spojení s ním, milostí a láskou.¹⁷² V Neposkvrněném početí, tedy v prvním okamžiku života, byla Maria zasvěcena svému povolání. Vstoupila do svého života jako dcera nebeského Otce a budoucí matka jeho Syna. Od chvíle jejího vyvolení ji Bůh miloval láskou, která se projevila plností milosti a svatosti, kterou ji obdařil hned na počátku života.¹⁷³

Období „mariologie výsad“ vrcholí vyhlášením dogmatu o Mariině nanebevzetí roku 1950 za pontifikátu papeže Pia XII. V té době vychází dokument René Laurentina a česká mariologie s ním souznívá.

3.4. LAURENTIN René; Pojednání o Panně Marii, roku 1950.

Laurentin René se ptá po výchozím bodě Mariiny životní pouti. Až do Kristova příchodu lze nahlížet na světové dějiny jako na kolbiště. Na jedné straně je lidstvo neustále strháváno do hříchu, na straně druhé ho k vítězství vedou nezasloužené Boží zásahy.¹⁷⁴

V závěru Starého zákona můžeme chápat Mariinu čistotu od početí jako klíč k rozporuplné záhadě. K tomu, co je nejméně pochopitelného na tajemství spásy. Tedy láska Boha k hříšnému člověku.¹⁷⁵

Dogmatická formule, týkající se neposkvrněného početí Panny Marie, smiřuje zdánlivě protikladné požadavky, které způsobily mnoho rozbrojů. Maria je zproštěna dědičného hříchu, ale i tato Adamova dcera byla vykoupena Ježíšem Kristem.¹⁷⁶ „*Panna Maria byla uchráněna dědičného hříchu díky předjímání zásluh Ježíše Krista. Proto byla*

---

171 Srov. KUBEŠ, Konrád. *Maria*. II. díl. Praha, nákladem posla Božského srdce Páně, 1936, s. 13.

172 Srov. tamtéž, s. 15.

173 Srov. tamtéž, s. 16.

174 Srov. LAURENTIN, René. *Pojednání o Panně Marii*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. s. 110. ISBN 80-7192-728-7.

175 Srov. tamtéž, s. 111.

176 Srov. tamtéž, s. 112.

vykoupena dokonaleji než kdokoliv jiný. ¹⁷⁷ Bůh Marii zahrnul svými dary hned v prvním okamžiku, dříve, než si je mohla zasloužit. Nezištnost tohoto daru vychází z budoucích zásluh Bohočlověka. Nesmíme však zapomínat na dlouhé období příprav, které tomu předcházely. Nebyla ani v nejmenším narušena biologická kontinuita, nezbytná pro zachování jednotného charakteru lidského rodu, ani nebylo zasaženo do obvyklého procesu početí člověka. V řádu těla tedy šlo dokonalou kontinuitu. V řádu milosti o diskontinuitu, s předchozí přípravou. Církev tím, že zasvětila Jáchymovi a Anně, rodičům Mariiným, dva liturgické svátky rozšířené po celém světě, tak jasně naznačila, že v nich se završilo dlouhé mravní očišťování, které započalo u Abraháma. Jsou to jediné svátky starozákonních svatých, které společně slaví křesťané Západu i Východu. K završení chybělo pouze vysvobození z pout dědičného hříchu. Tu to etapu Bůh uskutečnil v prvním okamžiku Mariina početí.¹⁷⁸

*„V lůně starého světa zahajuje Bůh nové stvoření. Činí z Marie tu nejláskyhodnější a nejpřitažlivější bytost ze všech: bytost, v níž si bude moci zbudovat hříchem nikdy nezasazený příbytek.“*¹⁷⁹

3.5. GUARDINI Romano; O modlitbě: uvedení do školy křesťanské modlitby

Romano Guardini (1885–1968) byl významný německý filosof, katolický teolog a kněz. Působil i jako učitel filozofie náboženství a křesťanského světového názoru v Berlíně a Mnichově. Významná je jeho práce s mládeží po 1. světové válce a také jeho znovuobjevení znamení a symbolů v liturgii, které měly později velký vliv na vývoj katolické liturgie 20. století. Je také autorem mnohých interpretací, které se snaží vyložit významná díla známých myslitelů, např. Platóna, Augustina, Danteho Alighieriho aj. Jeho díla jsou tak velikým obohacením, jsou pojata z nejrůznějších úhlů a přinášejí tak čtenáři moudré, citlivé i povzbuzující myšlenky. Od roku 1970 se uděluje cena Romana Guardiniho.

Jedním z unikátních děl Guardiniho je „O modlitbě“. Ukazuje zde člověku, jakým směrem se má dát, co mu modlitba přináší a zároveň ho nenásilně přitahuje k Bohu, neboť modlit se znamená stýkat se a rozmlouvat s Bohem.

---

177 Tamtéž, s. 113.

178 Srov. tamtéž, s.113.

179 Tamtéž, s. 114.

Nejhrouběji vede věřícího k Marii touha, touha po prodlévání v prostoru svatého života. Věřící chtějí dlít v hloubce jejího tajemství. „Tajemství“ neznamená hádanku. Na mysli je zde působení Boží v člověku.¹⁸⁰

To vše se spojuje v modlitbě růžence. Obsahuje opakující se volání po přímlově Mariině. Zahrnuje do sebe všechnu bídu doléhající na člověka. Obsahuje rozjímání o jejím, Bohem naplněném životě. Je v něm uklidňující prodlévání a zároveň se v něm ukazuje i význam Mariiny postavy. Vše je zaměřeno na život Kristův, náplň jejího vlastního života. Mariánská úcta je křesťansky oprávněná a správná.¹⁸¹

3.6. Lumen Gentium

Dogmatická konstituce druhého vatikánského koncilu *Lumen gentium* pojednávající o církvi je jedním z nejdůležitějších dokumentů církevního sněmu. S konstitucí vyjádřili souhlas přítomní biskupové a byla vyhlášena papežem Pavlem VI. 24. listopadu 1964.

Tato diplomová práce se ptá po tom, co přináší nového konstituce *Lumen Gentium* pro katolickou církev?

Na druhém vatikánském koncilu byla učiněna dvě zásadní prohlášení o církvi. Konstituce *Lumen Gentium* (Světlo národů) je pohledem dovnitř církve a konstituce *Gaudium et Spes* (Radost a naděje) hovoří o vnějším působení církve. Nejprve je třeba objasnit, jaké je vnitřní bohatství církve, aby se mohly naplňovat její úkoly v dnešním světě. V této pastorální konstituci nacházíme definici dnešní církve: „*Církev je totiž v Kristu jakoby svátost neboli znamení a nástroj vnitřního spojení s Bohem a jednoty celého lidstva.*“¹⁸² Církev nemá sílu sama od sebe, ale odvozuje ji od Krista. „*Jediný prostředník Kristus ustanovil a bez přestání udržuje svou svatou církev, společenství víry, naděje a lásky zde na zemi, jako viditelný organismus a jejím prostřednictvím rozlévá pravdu a milost na všechny. Je to společnost vybavená hierarchickými orgány i Kristovo tajemné tělo, viditelné shromáždění i duchovní společenství, pozemská církev i církev obdařeni nebeskými dary. Nelze ji však považovat za dvě rozdílné věci, nýbrž to obojí tvoří jedinou složenou skutečnost, srůstající z lidského a božského prvku.*“¹⁸³ Živý Kristus

---

180 Srov. GUARDINI, Romano. *O modlitbě: uvedení do školy křesťanské modlitby*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. s. 108. ISBN 80-7192-899-2.

181 Srov. tamtéž, s. 109.

182 LG 1.

183 LG 8.

je největším darem, který církev opatruje. Je naplněním nové smlouvy, kterou ve víře přijímá novozákonní Boží lid, tedy církev.

Osmá kapitola této konstituce je věnována Panně Marii. Matku Páně nelze odtrhávat od církve a Krista. Cílem diplomové práce je představit tento nový pohled na Matku Boží.

Panna Maria je ve vztahu k církvi označována Druhým vatikánským koncilem jako „předobraz a dokonalý vzor její víry a lásky.“ Bez pochopení Mariiny úlohy v dějinách spásy nelze pochopit ani katolickou christologii a ekleziologii. Začleněním Panny Marie do konstituce *Lumen Gentium* se tak poukázalo na skutečnost, že Marie je zcela integrována do Kristova tajemství a tajemství církve. Jako Maria existovala pro Krista od Vtělení po celý jeho život, po jeho smrti a na věčnost, tak je Maria vzorem církve. Celý název osmé kapitoly věroučné konstituce o církvi *Lumen gentium* tedy zní: „Blahoslavená Panna Maria, matka Boží, v tajemství Krista a církve.“

Maria je zde představena jako žena¹⁸⁴, našeho vyznání víry, z níž se Kristus stal vtěleným Duchem svatým. Patří jí čest, protože „přijala Slovo Boží ve svém srdci a ve svém těle a dala světu [Krista]“¹⁸⁵ Je uctívána v naší liturgii a je „zcela jedinečnou členkou Církve“¹⁸⁶. Církev ji učí jak o své roli, tak i o našich povinnostech vůči ní.¹⁸⁷ Je tedy „znamením naděje a útěchy“¹⁸⁸ Panna Maria stojí především v centru biblického dění.

Maria je od počátku nesmírně užitečným a požehnaným členem církve. Doprovází svého Syna na jeho namáhavé a nebezpečné pouti i s jeho učedníky. Je jeho vášnivou následovnicí, a tak obrazem a vzorem církve. V jejím hlubokém spojení s Kristem nacházíme plně projevenou spásu, a to i včetně oslavení těla. „Jako je matka Ježíšova, oslavená už s tělem a duší v nebi, obrazem i počátkem církve, která se dovrší v budoucím věku, tak zde na zemi září před putujícími Božím lidem jako znamení jisté naděje a útěchy, dokud nepřijde den Páně.“¹⁸⁹

---

184 Srov. Gal. 4,4.

185 LG 52.

186 LG 53.

187 Srov. LG 54.

188 LG 68.

189 Tamtéž.

Maria je tedy ctěna jako pravá matka Boha a Vykupitele. Je vykoupěna vznešenějším způsobem pro zásluhy svého syna a je i milovaná dcera Otce. Je však i spojena s lidmi v Adamově potomstvu. Je oslavována jako jedinečný člen církve.¹⁹⁰

Písmo svaté Starého a Nového zákona nám objasňuje úlohu Matky Boží v plánu spásy. Starý zákon popisuje připravovaný příchod Kristův na svět. Stále častěji je poukazováno na postavu ženy, Vykupitelovy matky. S ní přijde plnost časů a uskuteční se nový plán spásy.¹⁹¹

Maria byla od okamžiku svého početí neposkvrněná. V okamžiku zvěstování byla andělem pozdravena „*milosti plná*“.¹⁹² Vtělení však musel předcházet její souhlas. Maria nebeskému poslu odpověděla: „*Jsem služebnice Páně! Ať se mi stane podle tvého slova*“.¹⁹³ Maria spolupracovala na lidské spáse ze svobodné víry. Matka i Syn jsou spojeni v díle spásy od pozemského početí až do smrti. „*Tím, že Krista počala, zrodila, živila, představila v chrámě Otci a trpěla se svým synem umírajícím na kříži, zcela zvláštním způsobem spolupracovala na díle Spasitelově.*“¹⁹⁴

Je zde proto potřeba si také povšimnout souvislosti mezi Evinou neposlušností a Mariinou oddaností Bohu. Vnímat i Mariino místo v nejužší blízkosti Božího Syna od zvěstování až po kříž. Též vidět sepětí mezi sesláním Ducha Svatého na Marii na začátku Lukášova evangelia a sesláním Ducha Svatého na církev na začátku Skutků apoštolů. V Marii tedy vrcholí Starý zákon a začíná se odvíjet zákon Nový.

Pannu Marii tedy můžeme právem vnímat jako „*blahoslavenou*“ a „*požehnanou mezi ženami*“, jako tu, která byla od počátku ke své úloze matky Spasitele předurčena, vyznačující se prostotou, pokorou, poslušností, jelikož byla zcela vydaná Boží milosti. Opravdu: „*Maria, která vstoupila hluboko do dějin spásy, jistým způsobem tak v sobě spojuje a vyzařuje největší skutečnosti víry.*“¹⁹⁵ Církev tedy uctívá Pannu Marii zvláštní úctou a věřící se v modlitbách utíkají pod její ochranu.

Tato osmá kapitola je díky věrnosti tradici a otevřenosti novým skutečnostem vrcholným doktrinálním dílem věnovaným Matce Boží a je i dokumentem velké magisteriální hodnoty. Nacházíme v něm dvě základní orientace. Na učení ohledně svaté

---

190 Srov. LG 53.

191 Srov. LG 55.

192 Lk 1,28.

193 Lk 1,38.

194 LG 61.

195 LG 65.

Panny je třeba nahlížet v perspektivě dějin a začlenit ho do kontextu tajemství Krista a církve. Tím se zamezí uzavírání mariologie do sebe a izolování se od celkového kontextu teologie.

Je tedy třeba si položit otázku, jak nahlížíme na mariologii po změně paradigmatu?

Mariologie se dnes nachází v podobném postavení jako Maria: ve své cudnosti jakoby na okraji společnosti, a přece bez ní nelze pomyslet na samo jádro křesťanského učení. Středem víry je Ježíš Kristus, tzv. nový Adam, ke kterému přibyla i nová Eva, Panna Maria. Maria se tak skrze svého Syna stala matkou živých v řádu milosti.¹⁹⁶ Mariánská dogmata tak nechtějí být oslavou člověka, ale oslavou Boha. Tím přinášejí důležité podněty pro pojetí církve. Mariologie nám tak připomíná, že podstatou teologie je doxologie: „*Duše má velebí Pána a můj duch jásá v Bohu, mém Spasiteli, že se sklonil ke své služebnici v jejím ponížení...*“¹⁹⁷

---

196 Srov. LG 61.

197 Lk 1,46-55.

4. ČTVRTÁ KAPITOLA: současná, pokoncilní mariologie

4.1. MINAŘÍK Metoděj; Mariánská dogmata, roku 1991

V učení o Neposkvrněném početí Panny Marie se církev odvolává na dvě místa v Písmu svatém. „Mezi tebe a ženu položím nepřátelství...“¹⁹⁸ a „Bud' zdráva, milostiplná...“¹⁹⁹. První odkaz nás vede k poznání, že Maria nemá být nikdy v moci ďáblův a je tedy neposkvrněná. Druhý odkaz poukazuje na její početí bez poskvrny.

O toto dogma se vedly velmi dlouhé teologické spory. Již dlouho před jeho vyhlášením byla církev přesvědčena o nejvyšší možné svatosti Marie, ale vývoj byl složitý. O její bezhříšnosti hovořil již sv. Hippolyt a její svatost obhajoval sv. Ambrož a sv. Augustin. Ve 12. století se teologové shodli, že Panna Maria byla zbavena dědičného hříchu.

Diskuse se vedla o liturgickém svátku Mariina početí. Ten se nejdříve slavil na Východě a později, od 11. století, i na Západě. Spor vznikl i o to, zda slavit narození či početí. Spor vedli sv. Bernard a Eadmer OSB, žák sv. Anselma. Bernard se zastával narození, Eadmer hájil, jakožto scholastik, početí.²⁰⁰ Rozepře provázely celé dvanácté a třinácté století. Prostí lidé v Neposkvrněné početí věřili, teologové ho však stále popírali. V dalším vývoji se proti Neposkvrněnému početí stavěli hlavně dominikáni. Naopak Karmelský řád Neposkvrněné početí obhajoval. K největším obhájčům patřil řádový filozof a teolog Jan Baconthrop. Karmelský řád slavil svátek Neposkvrněného početí již od roku 1306.

Tohoto učení se zastali i papežové. Pavel V. zakázal útoky proti Neposkvrněnému početí. Alexandr VII. V r. 1661 stanovil věroučný smysl liturgického svátku a Klement XI. ho rozšířil na celou církev roku 1708.²⁰¹

Zdá se, že nakonec zasáhla sama Panna Maria, když v roce 1830 projevila přání být vzývána jako bez hříchu počatá, nápisem na zázračné medailce. Toto bylo podnětem k prohlášení dogmatu o Neposkvrněném početí Panny Marie Piem IX. roku 1854.

---

198 Gen 3,15.

199 Lk 1, 28.

200 Srov. MINAŘÍK, Metoděj. *Mariánská dogmata*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1991. s. 5. ISBN 80-85527-00-6.

201 Srov. tamtéž, s. 6.

Při následném lurdském zjevení 25. března roku 1858 se Bernadetě představila jako Neposkvrněné početí.²⁰²

V roce 1439 Basilejský koncil rozhodl, že učení o Neposkvrněném početí je ve shodě s katolickou vírou i Písmem. Nebylo zde však papežské schválení a toto rozhodnutí nemohlo být považováno za závazné. Definitivně bylo dogma vyhlášeno až papežem Piem IX., 8. prosince roku 1854, bulou *Ineffabilis Deus* (Nevýslovný Bůh).²⁰³

4.2. JAN PAVEL II.; *Redemptoris mater*, roku 1987

Zcela zvláštní místo má v dějinách spásy Matka Vykupitele. V liturgii zdraví církev Marii jako svůj počátek. V události neposkvrněného početí vidí předzvěst velikonoční milosti vykoupení. Ve vtělení nalézají církev Krista a Marii nerozlučně spolu spojené.²⁰⁴ Maria „*se ubírala cestou víry a své spojení se Synem udržovala věrně až ke kříži*“.²⁰⁵

S příchodem Kristovým byl zjeven Boží plán spásy. Má věčné trvání a zahrnuje všechny lidi. Zvláštní místo v něm zaujímá „žena“, matka Vykupitele.²⁰⁶ Starý zákon hovoří o Marii slovy Izaiáše: „*Hle, panna počne a porodí syna a dá mu jméno Immanuel*“.²⁰⁷

O příchodu Božího Syna hovoří i první kapitoly Nového zákona v evangeliích podle Lukáše a Matouše. Maria je uvedena s konečnou platností do Kristova tajemství andělským zvěstováním. Stane se tak v Nazaretě. Anděl promluvil k Marii: „*Bud' zdráva, milosti plná, Pán s tebou*“.²⁰⁸ Maria „*ulekla se a uvažovala, co má ten pozdrav znamenat*“.²⁰⁹ „Milostiplná“ (kecharitomene) a Alžbětou pozdravena jako „*požehnanou mezi ženami*“²¹⁰. Důvodem tohoto dvojitého pozdravu je, že se v duši Panny Marie projevila milost, kterou nám daroval Bůh Otec ve svém Synu.²¹¹

---

202 Srov. tamtéž, s. 7.

203 Srov. tamtéž, s. 7-8.

204 Srov. JAN PAVEL II. *Redemptoris mater – o blahoslavené Panně Marii v životě putující církve*. Zvon, 1995, čl. 1. ISBN 80-7113-116-4.

205 LG 58.

206 Srov. RM 7.

207 Iz 7, 14.

208 Lk 1, 28.

209 Lk 1, 29.

210 Srov. Lk 1,42.

211 Srov. RM 8.

„*Maria je v Kristově tajemství přítomna již před stvořením světa jako ta, kterou Otec vyvolil za matku svého Syna před jeho vtělením a kterou si spolu s Otcem vyvolil také Syn a od věčnosti ji svěřil Duchu svatému. Maria je zcela zvláštním a ojedinělým způsobem spojena s Kristem a zároveň je od věčnosti milována v milovaném Synu, v tom Synovi, který je jedné podstaty s Otcem a v kterém je shrnuta celá nesmírná milost.*“²¹² Maria byla uchráněna dědičného hříchu skrze milosti milovaného Syna, který se měl stát jejím synem. Tak tedy přináleží od prvního okamžiku svého početí Kristu.²¹³

Evangelista Lukáš nás krátce po andělově zvěstování vede do dnešního města Ain-Karim. Maria šla navštívit svou příbuznou Alžbětu, kterou anděl zmínil při zvěstování. „*Blahoslavená, která jsi uvěřila, že se splní to, co ti bylo řečeno od Pána.*“²¹⁴ Těmito slovy pozdravila Alžběta Marii. Jsou to slova rovnocenná oslovení milostiplná.²¹⁵

Vírou se člověk svobodně zcela odevzdá Bohu.²¹⁶ Dokonalé uskutečnění této definice nalézáme v Marii. Při zvěstování projevila poslušnost víry a tím se dokonale Bohu odevzdala.²¹⁷ Řekla: „*Jsem služebnice Páně, ať se stane podle tvého slova.*“²¹⁸

Křesťané vědí, že jednotu najdou pouze tehdy, bude-li opřena o jednotu víry.²¹⁹ Maria je spojujícím prvkem. Je vzorem církve ve víře.

4.3. RATZINGER Joseph; Křesťanství a ostatní náboženství, roku 1999

Zajímavou otázku si klade dokument Křesťanství a ostatní náboženství ve vztahu k jiným náboženstvím, a to „*zda lze mimokřesťanská náboženství považovat za spásonosné činitele?*“²²⁰

---

212 RM 8.

213 Srov. RM 10.

214 Lk 1, 45.

215 Srov. RM 12.

216 Srov. DV 5.

217 Srov. RM 13.

218 Lk 1,38.

219 Srov. RM 30.

220 RATZINGER, Joseph. *Křesťanství a ostatní náboženství: dokument Mezinárodní teologické komise z roku 1996. List biskupům katolické církve o některých aspektech křesťanské meditace.* 1. vyd. Praha: Krystal OP, 1999. s. 6. ISBN 80-85929-33-3.

Dokument na ni odpovídá tak, že ostatní náboženství mají svoji spásonosnou hodnotu, protože člověka přivádějí svým způsobem k hlubšímu poznání Boha.²²¹ Jako důvod uvádí, že zde působí Duch Boží, a to nejen ve vlastní církvi, ale i mimo její hranice. Toto působení je tzv. „přípravou na evangelium.“²²²

Podle Josepha Ratzingera mají úvahy o předvykoupení mnohem širší horizont, kdy mnoho lidí dodnes vyznává náboženství, která mají adamovskou, noemovskou či abrahámovskou smlouvu, a z hlediska dějin spásy žijí tak, jako kdyby Kristus ještě nepřišel. Určitá spásonosná síla tak proto u těchto náboženství je na bázi participace a na plnosti předvykoupení, jež se realizovala v Panně Marii. Mariino tajemství má proto co říci i teologii mimokřesťanských náboženství.²²³

4.4.MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE; Matka Páně – Památka – Přítomnost – Naděje.

Pro teology a odborníky v oblasti mariologie je přechod ze druhého do třetího tisíciletí křesťanské éry příležitostí k zamyšlení se nad současnou situací církve a lidstva. Je vhodné zaujmout postoj Marie z Nazareta. Ta slova uchovávala ve svém srdci a rozjímala o nich. Teologická reflexe musí vést k hledání správné cesty ne k obžalobám omylů.²²⁴

Na počátku třetího milénia však není situace snadná. Na mnohých leží smutek vzpomínek na nelidské diktatury a nesmírné tragédie způsobené dvěma světovými válkami. Na poli ekonomie vzrostl rozdíl mezi bohatými a chudými státy. Roste zadluženost států třetího světa a jejich obyvatel. V ekologické oblasti se projevují devastační účinky způsobené nerespektem k přírodě. Stále větší oblasti světa se proměňují v poušť, znečišťuje se voda i vzduch. Ekologická krize se stává mravním problémem. Obavy vzbuzují i další fenomény jako je nepřiměřené úsilí o bohatství,

---

221 Srov. tamtéž, s. 10.

222 Tamtéž, s. 41.

223 Srov. RATZINGER, Joseph. *Křesťanství a ostatní náboženství: dokument Mezinárodní teologické komise z roku 1996. List biskupům katolické církve o některých aspektech křesťanské meditace*. 1. vyd. Praha: Krystal OP, 1999. s. 3-15. ISBN 80-85929-33-3.

224 Srov. MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně – Památka-Přítomnost-Naděje*. Karmelitánské nakladatelství, 2003, z italského originálu přeložil POSPÍŠIL, Ctirad Václav. čl. 1. ISBN 88-900609-9-9.

narušení instituce rodiny, novodobé zotročování, zneužívání drog a s tím spojená bída a degradace.²²⁵

Je zde však i naděje. Je třeba soutěživost nahradit globalizací spolupráce a usilovat o společný mír a dobro.²²⁶ V této době proměn je třeba aby ti, kdo přijali Marii do svého života, včleňovali do současné situace hodnoty života, služby a lásky po vzoru Matky Páně. Je zde též hodnota vztahovosti, jímž se Panna Maria váže k nejsvětější Trojici, k církvi a lidstvu. Z tohoto vyplývá, že budoucnost má pouze taková mariologie, která je schopna poskytnout slovo naděje a dát odpověď na otázky, které znepokojují lidské soužití a putování církve.²²⁷

V roce 1964 promulgoval II. vatikánský koncil dogmatickou konstituci *Lumen gentium*. Její 8. kapitola je věnována Matce Páně. Tato kapitola je věrna tradici, ale je i otevřena novým skutečnostem. Důležité jsou dvě orientace pojednání této nauky, a to v perspektivě dějin spásy a začlenění do kontextu tajemství Krista a církve. První orientace upřednostňuje zřetel dějin spásy před užíváním deduktivní metody v teologické reflexi o Panně Marii a druhá zabraňuje uzavírání mariologie sama do sebe.²²⁸

V druhé polovině 20. století můžeme sledovat nový zájem o inkulturaci víry. Tajemství vtělení Slova je rovněž vtělením do kultury. Pak tedy mariologie nesmí zůstat stranou tohoto procesu.²²⁹ Úloha dnešních odborníků v oblasti nauky o Matce Páně není snadná. Mariologie je teologickou disciplínou vztahů a konvergenčí, kterou je třeba studovat v interdisciplinární perspektivě. Právě díky interdisciplinaritě nemůže být mariologie považována za izolovanou teologickou disciplínu.²³⁰

Dne 8. prosince roku 1854 vyhlásil papež Pius IX. dogma o Neposkvrněném početí Panny Marie. Tento akt definice znamenal završení velmi dlouhého procesu, který se dotýkal celé katolické církve, věřících i teologů. Dogma jako takové je závazné a nereformovatelné. Ovšem jako každá dogmatická definice, bylo formováno v kulturním kontextu a bylo podmíněno historickým děním. Dogma musí být zachováno,

---

225 Srov. tamtéž, čl. 2.

226 Srov. MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně – Památka-Přítomnost-Naděje*. Karmelitánské nakladatelství, 2003, z italského originálu přeložil POSPÍŠIL, Ctirad Václav. čl. 3. ISBN 88-900609-9-9.

227 Srov. tamtéž, čl. 4.

228 Srov. tamtéž, čl. 6.

229 Srov. tamtéž, čl. 9.

230 Srov. tamtéž, čl. 36.

ale může být dále prohlubováno.²³¹ Dnešní teologická reflexe se snaží o prohloubené pojmání nových zorných úhlů. Nové pojmání je ve světle spasitelské lásky trinitárního Boha. Neposkvrněné početí Panny Marie bylo plodem čiré milosti. Tato milost byla darem Otce, Syna i Ducha svatého. Mariino Neposkvrněné početí bylo předpokladem požadovaným vtělením Slova. Přípravou důstojného příbytku. Maria je nejvznešenější plod vykoupění. A i ona je vykoupěna, ale vznešenějším způsobem. V liturgii slavnosti Panny Marie počaté bez poskvrny prvotního hříchu církev chválí Boha, neboť v Neposkvrněném početí učinil Marii počátkem církve a jejím obrazem.²³²

Mariino Neposkvrněné početí je znamením milosti, působícím ve stvořené bytosti. Panna Maria v sobě naplňuje to, jak si přál mít člověka sám Bůh. Maria je ženou zaměřenou k výšinám, a ne bytostí shrbenou pod břemenem hříchu. Je otevřená Boží lásce a lásce k lidem a ke všem tvorům. V Marii září pravá forma krásy. Je to jasná zář pravdy a jas dobroty.²³³

4.5. WOLF Václav; Neposkvrněné početí Panny Marie v průběhu historie, roku 2005.

Předmětem nauky o Neposkvrněném početí je skutečnost, že Maria, člověk, byla počata v lůně své matky a toto početí bylo bez poskvrny dědičného hříchu, s nímž na svět přicházejí ostatní lidé. Proto je označováno jako „neposkvrněné“. S touto naukou však vyvstává řada teologických i filosoficko-antropologických otázek. Např.: co je podstatou dědičného hříchu, jak se přenáší z pokolení na pokolení, jak se výsada nadpřirozeného posvěcení shoduje s hříšností lidského rodu. Tyto otázky byly součástí vývoje nauky o Neposkvrněném početí.²³⁴

Východ – řečtí církevní otcové se shodli, že Maria neměla žádný osobní hřích a od dědičného hříchu byla očištěna. Tohoto smýšlení byl Řehoř Naziánský, Ondřej z Kréty i Jan z Euboie.²³⁵ V patristickém období shrnul tuto nauku Martin Jugie. Maria

---

231 Srov. tamtéž, čl. 46.

232 Srov. MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně – Památka-Přítomnost-Naděje*. Karmelitánské nakladatelství, 2003, z italského originálu přeložil POSPÍŠIL, Ctirad Václav. čl. 47. ISBN 88-900609-9-9.

233 Srov. tamtéž, čl. 48.

234 Srov. WOLF, Václav, *Neposkvrněné početí Panny Marie v průběhu historie*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 2005. s. 2. ISBN 80-7266-199-X.

235 Srov. tamtéž, s. 13.

byla uchráněna od prvotního hříchu Adamova, vlastního dědičného hříchu a od dědičné poskvrny lidské duše. Sv. Jan Damašský toto formuloval, že všichni lidé tvoří v Adamovi jednotu. Pokud on zhřešil, přičítají se hříchy jeho potomkům. Všichni lidé tím ztratili posvěcující milost. Panna Maria byla však z tohoto stavu vyňata.²³⁶ Zároveň sv. Jan Damašský mluví o Panně Marii, jako o Bohorodičce a o čase jejíž strávila v jeruzalémském chrámu. Též nás poučuje, jak Bohorodička prospívala v moudrosti, kdy „ *svými vysokými duchovními vlastnostmi předčila všechny své vrstevníky a představovala ve své osobě*“, jak dodává, „ *obraz nejdokonalejšího a nejčistšího života ve srovnání s ostatními*“. Takto o Panně Marii hovoří v syrské liturgii sv. Jan Damašský.²³⁷

Východní teologové považovali Pannu Marii za osobu bezhříšnou, bez hříchu osobního i dědičného. Po roztržce s Římem (r. 1054) se vývoj této nauky na Východě zastavil.

Západ – nauka se zde vyvíjela po celé první tisíciletí, a i po schizmatu vývoj této nauky pokračoval. Významnou roli zde hrála autorita Augustina z Hippo (+ r. 430), jeho názorem bylo, že všichni lidé potřebují spásu skrze Ježíše Krista, všichni se rodí v dědičném hříchu, tak i Panna Maria. I další představitelé církve byli zdrženliví. Lev Veliký (+ r. 461) a Řehoř Veliký (+ r. 604) zastávali názor, že jediným doopravdy nevinným byl Ježíš Kristus. Později přišly náznaky pozitivního stanoviska. Anselm z Canterbury (+ r. 1109) zastával názor, že Panna Maria byla pro Kristovy zásluhy očištěna od svých hříchů dříve, než se Kristus narodil.

Uvnitř katolické církve se vytvořily dva proudy v náhledu na Neposkvrněné početí. Jeden z proudů, reprezentován zejména Františkány, byli „pro“ (imakulisté). Druhý proud, vedený dominikány, byl „proti“ (makulisté). Teologové obou skupin shromáždili odborný materiál a předložili jej magisteriálním církevním orgánům. Řím s rozhodnutím nespíchal a zaujal spíše vyčkávací stanovisko. Avšak od 13. století se liturgický svátek Mariina Neposkvrněného početí slavil v různých anglických, francouzských, německých a italských diecézích. Tato praxe nebyla Římem odmítnuta. Imakulisté uctívali v tomto

---

²³⁶ Srov. tamtéž, s. 14.

²³⁷ Srov. Pravoslavná církevní obec při chrámu svatého Václava v Brně: Stránky PCO při chrámu sv. Václava v Brně. *Dobrý Pastýř č. 14* [online]. 2014 [cit. 2021-11-22]. Dostupné z: <http://pravoslavbrno.cz/>

svátku Mariinu oproštění od dědičného hříchu od chvíle početí a makulisté chápali tento svátek jako oslavu Mariina posvěcení v lůně matčině.²³⁸

Velkou příležitostí vyřešit tuto kontroverzi bylo na Basilejském koncilu roku 1431. Ten však nakonec nerozhodl. Teprve za pontifikátu Sixta IV. (1471-1484) byly učiněny první legitimní magisteriální kroky. Ke cti Mariina početí schvaluje mešní formulář a církevní hodinky spojené s odpustky. Zároveň zavrhuje všechny, kteří by tuto nauku považovali za heretickou. Zákaz vzájemného obviňování z hereze mezi imakulisty a makulisty potvrdil i papež Alexandr VI. (1492-1503).²³⁹ Papež Lev V. (1513-1521) chtěl svěřit vyřešení tohoto sporu 5. lateránskému koncilu (1512-1521). Situace se změnila příchodem Martina Luthera (1517).²⁴⁰

Otázka neposkvrněného početí Panny Marie byla pro protestantské reformátory spíše podružnou záležitostí. Katolická církev musela zaujmout odpovídající stanovisko na vznik reformace. To nepřímo poskytlo příležitost k vyřešení tohoto problému. Tridentský koncil (1545-1563) reagoval na námitky z protestantské strany a také zahájil jednání o nauce o dědičném hříchu. Nakonec však koncilní otcové shledali vyřešení imakulátního problému za dobově nevhodné. Pro další šíření nauky neposkvrněného početí Panny Marie sehráli důležitou roli, jezuité. Jezuitský řád prohlásil imakulátní nauku za oficiální doktrínu celého řádu na svém zasedání roku 1593. Pod tímto vlivem se v celém křesťanském světě zakládala společenství, která měla jako svůj hlavní smysl imakulátní nauku. Pod ochranu Mariina neposkvrněného početí zasvětili své země i někteří křesťanští panovníci.²⁴¹

Tridentský koncil imakulátní problém nevyřešil, avšak kontroverzní otázka ohledně neposkvrněného početí již nezněla „pro“ nebo „proti“, ale jakou věroučnou závaznost má imakulátní nauka. Byl si sice vědom toho, že ji je nutno harmonizovat s vykupitelským dílem Kristovým. Imakulátní spory se táhly celá staletí. Úspěšné završení se podařilo za pontifikátu Pia IX. (1846-1878). Byl si vědom, že mnozí vysocí církevní představitelé považovali vyhlášení této nauky za závazné dogma za chybné. Na druhé straně rostl počet obhájců této nauky.

---

238 Srov. tamtéž, s. 25.

239 Srov. tamtéž, s. 27.

240 Srov. tamtéž, s. 28.

241 Srov. tamtéž, s. 30.

Pius IX. vytvořil komise významných teologů. Jejich úkolem bylo shromáždit materiály svědčící ve prospěch či neprospěch nauky. 2. února 1849 rozeslal okružní list *Ubi primum*, ve kterém biskupům sdělil svůj úmysl vyhlásit nauku o Neposkvrněném početí za článek víry. Zároveň požádal biskupy o jejich vyjádření. Ze 603 dotázaných biskupů bylo 546 pro dogmatizaci nauky.²⁴²

Po několika letech práce dospěli teologové k závěru: není překážkou, že byly na daný problém v minulosti rozdílné teologické názory nebo dokonce negativní postoje.

Dne 1. prosince roku 1854 byly ukončeny přípravné práce a 8. prosince roku 1854 ve svatopetrském chrámě bullou *Ineffabilis Deus* papež Pius IX. slavnostně prohlásil neposkvrněné početí Panny Marie za článek víry. Tímto slavnostním aktem byl ukončen imakulátní spor v celosvětovém měřítku. Kdo by tedy ve svém srdci smýšlel jinak, odděluje se od jednoty církve. Na toto slavnostní zakončení upomínají kamenné desky u vchodu do svatopetrského chrámu a mariánský sloup na Piazza di Spagna. Na svátek Neposkvrněného početí přistupuje k tomuto sloupu úřadující papež, aby vzdal hold Mariinu privilegii.²⁴³

Dalo by se předpokládat, že prohlášením imakulátní nauky za dogma ustanou pochybnosti. Z hlediska katolické věrouky tomu tak bylo. Okolnost, že imakulátní nauka byla vyhlášena za dogma, byl připraven prostor pro budoucí vyhlášení, na I. vatikánském koncilu roku 1870, věroučné definice o papežské neomylnosti ve věcech víry a mravů. Z pohledu církevně politického vzrostla celosvětově solidarita věřících s papežem a povšechně i katolické sebevědomí. Vyhlášení Mariina Neposkvrněného početí za dogma vhodně zapadlo do celkové atmosféry 2. poloviny 19. století, jež bývá považována za období duchovní obnovy katolické církve.²⁴⁴

Na konci 19. století se objevují spisy Charlese R. Darwina, v nichž uvádí vznik člověka vývojem z nižších živočišných druhů. Sám Darwin považoval tento vývoj za proces řízený Bohem. Ne tak jeho stoupenci. Prosazovali náhled, že práh sapientace byl překročen na více místech planety a ve více exemplářích. Jediný lidský pár na úsvitu lidských dějin nebyl pro ně akceptovatelný. Pokud tedy nebyl biblický Adam, potom nebyl ani prvotní hřích a v důsledku toho ani dědičný hřích, od něhož měla být Panna

---

242 Srov. tamtéž, s. 33.

243 Srov. tamtéž, s. 36.

244 Srov. tamtéž, s. 73.

Maria vykoupena. Za těchto předpokladů se jeví být nauka o Neposkvrněném početí zcela bezpředmětnou.²⁴⁵

Pius XII. si jasně uvědomoval nebezpečí spojené s materialistickým pojetím vývoje a ve své encyklice „*Humani generis*“ z roku 1950 konstatoval, že je v rozporu s pravdami víry, že by na zemi existovali lidé nepocházející od historického Adama. Tyto domněnky odporují pramenům Božího zjevení, hlavně v otázce dědičného hříchu. Toto stanovisko Pia XII. podpořil i II. vatikánský koncil, který potvrdil, že všichni lidé mají stejný původ a celý rod pochází z jediného prvního člověka.²⁴⁶

II. vatikánský koncil zahájil novou éru v mariologické tematice. Počátky byly dramatické. Do té doby bylo zvykem, že mariánská témata byla projednávána samostatně magisteriálními orgány.²⁴⁷ Před koncilním zasedáním, 29. října roku 1963, byl podán návrh, aby mariologická tematika byla začleněna mezi témata o církvi. Mnohými však tento návrh byl považován za ponížení Bohorodičky. Návrh byl přijat pouze malým počtem hlasů. Obavy však byly liché. Díky začlenění imakulátního dogmatu a celé mariologické tematiky do dogmatické konstituce o církvi, jako její 8. kapitoly, stoupl význam mariánské nauky. Objevila se tím v nových souvislostech. Panně Marii bylo přiznáno mimořádné postavení v církvi. Je Matkou církve a jejím vzorem. Je považována za „novou Evu“ a „nové stvoření“.²⁴⁸

Po II. vatikánském koncilu se objevuje mariologické téma v apoštolské exhortaci Pavla VI. *Mariialis cultus* z roku 1974. Řeší zde problém s aplikací mariánské nauky v liturgickém dění církve. Okružní list Jana Pavla II. *Redemptoris mater*, z roku 1987, se věnuje výlučně mariologické tematice. Tato encyklika je prohloubením mariánské nauky. Církev je živý organismus, skládající se z jednotlivých lidských údů a společně tvoří mystické tělo Kristovo. A jako byla Panna Maria matkou pozemského Krista, je i matkou jeho mystického těla. K tomuto obojímu mateřství byla připravena tím, že již od prvního okamžiku svého početí byla vykoupena od dědičného hříchu vznešenějším způsobem než většina lidí.²⁴⁹

---

245 Srov. tamtéž, s. 74.

246 Srov. tamtéž, s. 75.

247 Srov. tamtéž, s. 78.

248 Srov. tamtéž, s. 79.

249 Srov. tamtéž, s. 80.

4.6. MÜLLER Gerhard Ludwig; Dogmatika pro studium a pastorační, roku 2010.

Maria uchráněna od hříchu dědičného (*Maria Immaculata*). Irenej byl přesvědčen, že Maria byla očištěna od hříchu při zvěstování o početí Ježíše. Mnozí teologové kladli moment Mariina očištění více dozadu. Začalo se hovořit o Mariině posvěcení už v lůně její matky. Byzantští teologové viděli očištění v okamžiku, kdy ji její matka počala.²⁵⁰ Teologové se zabývali otázkami: jak lze mluvit o Marii uchráněné dědičného hříchu a neohrozit tím universalitu a nezbytnost vykupitelské milosti Kristovy? A jak tuto nauku uvést do vztahu s předáváním dědičného hříchu? Řešení připravoval *Anselm z Canterbury* a jeho žák *Eadmer*. Řešení přinesl *Jan Duns Scotus* (1265-1308). Každý člověk je vykoupěn způsobem, jaký mu náleží. Maria, jako všichni lidé, potřebuje vykoupení, ale byla skrze Kristovy zásluhy vykoupěna a uchráněna dědičného hříchu již v prvním okamžiku svého bytí.²⁵¹

Dějinný vývoj dogmatu završil papež Pius IX., když ho se širokým souhlasem věřících i episkopátu vyhlásil bulou „*Ineffabilis Deus*“ za závazné.

„Učení, že nejblahoslavenější Panna Maria zůstala od prvního okamžiku svého početí (in primo instanti suae conceptionis) ojedinělou milostí a výsadou všemohoucího Boha se zřetelem k zásluhám Ježíše Krista, Spasitele lidského pokolení (intuitu meritorum Christi Jesu Salvatoris humani generis), uchráněna od všeliké poskvrny prvotní viny (ab omni originalis culpae labe praeservatam immunem), je od Boha zjeveno, a proto mu všichni věřící musí pevně a stále věřit.“ (DH 2803)²⁵²

4.7. BENEDIKT XVI.; Deus caritas est, roku 2006.

Jde o první encykliku papeže Benedikta XVI., která se zabývá křesťanskou láskou. Je rozdělena na dvě části, kdy první část se zabývá vztahem agapé, erós a logos. Druhá část nám ukazuje význam a smysl charity od minulosti po současnost. V závěru encykliky vyzdvihuje papež smysl svatých a význam a postavení Panny Marie.

Podle papeže je Maria velká už jen proto, že nechce udělat velkou sebe, nýbrž Boha, jelikož sama dobře ví, že ke spáse přispěje tím, že se dá plně k dispozici Boží iniciativě.

---

250 Srov. MÜLLER, Gerhard Ludwig. *Dogmatika pro studium a pastorační*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010. s. 509. ISBN 978-80-7195-259-6.

251 Srov. tamtéž, s. 510.

252 Srov. tamtéž, s. 511.

Je tedy pokorná, a proto nechce být ničím jiným než služebnicí Páně.²⁵³ Projev její lásky může spatřovat tak v Lukášově evangeliu, kde s velikou obětavostí prokazuje službu lásky své příbuzné Alžbětě, aby jí pomáhala v posledních dnech těhotenství. „*Magnificat anima mea Dominum*“, říká poté Maria u příležitosti této návštěvy – „*Velebí má duše Hospodina*“.²⁵⁴

Podle papeže tak Maria „*vyjadřuje celý program svého života, tedy nestavět se do středu, nýbrž vytvářet místo Bohu, s nímž se setkává jednak v modlitbě, jednak ve službě bližnímu, protože jedině tak se svět stává dobrým.*“²⁵⁵ Marie se tak stává ženou naděje, protože věří Božím příslibům. Je tedy i ženou víry, neboť „*mluví a myslí na základě Božího slova. Boží slovo se stává jejím slovem a její slovo se zase rodí ze slova Božího. Tak se mimo jiné projevuje tak, že její myšlenky jsou v harmonii s Božím myšlením, že její chtění je jediné chtění spolu s Bohem. Jelikož je Maria cele proniknuta Božím slovem, může se stát matkou vtěleného Slova.*“²⁵⁶

Mariina pokora je prolnta i v celém období Ježíšova působení, kde je její přítomnost, ale mnohdy opomíjena. Její role ale přichází v hodině Ježíšova ukřižování, kdy učedníci uprchnou a ona zůstává pod křížem.²⁵⁷ V hodině Letnic je pak opět oporou všem učedníkům v očekávání seslání Ducha svatého.²⁵⁸

Pana Maria tak podle papeže ukazuje, co je láska a kde je její původ. Proto jí je svěřena církev, neboť svým posláním i láskou je Matkou nás všech.²⁵⁹

---

253 Srov. Lk 1,38.

254 Lk 1,46.

255 BENEDIKT XVI. *Deus caritas est*: encyklika nejvyššího pontifika Benedikta XVI. biskupům, kněžím a jáhnům, Bohu zasvěceným osobám a všem věřícím laikům o křesťanské lásce. Praha: Paulínky, 2006. s. 58. ISBN 80-86949-03-6.

256 Tamtéž, s. 59.

257 Srov. Jan 19, 25-27.

258 Srov. Sk 1,14.

259 Srov. BENEDIKT XVI. *Deus caritas est*: encyklika nejvyššího pontifika Benedikta XVI. biskupům, kněžím a jáhnům, Bohu zasvěceným osobám a všem věřícím laikům o křesťanské lásce. Praha: Paulínky, 2006. s. 60. ISBN 80-86949-03-6.

4.8. FRANTIŠEK; Evangelii gaudium: Radost evangelia: apoštolská exhortace o hlásání evangelia v současném světě, roku 2013.

Papež František vnímá Marii jako „*Matku evangelizující církve, bez ní nemůžeme plně pochopit ducha nové evangelizace.*“²⁶⁰ Podle papeže Františka nám Ježíš zanechal svoji matku Marii jako dar, jako naši matku. To se nejvíce ukazuje v hodině kříže, neboť „*Pán nechce, abychom putovali bez matky, a lid v oné mateřské postavě vidí veškerá tajemství evangelia.*“²⁶¹

Marii nám tak František přibližuje jako služebnici Otce, ale i jako matku všech, která se stává znamením, nadějí pro národy, a je i misionářkou a průvodkyní života každému člověku díky své mateřské lásce. Je tedy ženou víry s údělem služby a plodnosti. Při každém pohledu na Marii tak lze věřit v převratnou sílu něhy a lásky.²⁶²

Marie je tedy pro papeže Františka „*modlící se a pracující ženou v Nazaretě, ale i naší pohotovou Paní, která „ve spěchu“ (srov. Lk 1,39) opouští svoji vesnici a vydává se pomáhat druhým. Tato dynamika spravedlnosti a něhy, kontemplace a cesty k druhým je tím, co z ní činí ekleziální vzor evangelizace.*“²⁶³

4.9. FRANTIŠEK; Laudato si: O péči o společný domov, roku 2015.

Laudato si', italsky, (česky „Bud' pochválen“) je druhá encyklika papeže Františka. Je určena všem lidem, jelikož naše Země je neustále ničena a zneužívána mnohými lidmi a společnostmi, vyzývá papež František všechny jednotlivce, rodiny a národy celé planety k „*ekologické konverzi (obrácení)*“. Klíčovou rolí je zde dialog, do kterého vstupuje papež František se všemi lidmi, kdy dialog se tak stává způsobem řešení problémů. V Laudato si' je i proměna stylu a řeči, kde František hojně používá obrazný, metaforický a poetický jazyk. Cituje zde i představitele jiných konfesí, odkazuje na texty

---

260 FRANTIŠEK. *Evangelii gaudium: Radost evangelia: apoštolská exhortace o hlásání evangelia v současném světě*. 1. vyd. Praha: Paulínky, 2014. čl. 284, s. 171. ISBN 978-80-7450-118-0.

261 Tamtéž, čl. 285, s. 172.

262 Srov. tamtéž, čl. 286-288, s. 173-174.

263 Tamtéž, čl. 288, s. 174.

z oblasti literatury, filozofie i na sekulární dokumenty. Encyklika je strukturována podle trojkroku: „vidět“, „soudit“, „jednat“ a je rozdělena na úvod a šest kapitol.

I když se encyklika *Laudato si'* zabývá zejména sociální otázkou dnešní doby, tedy ekologickými otázkami, nezapomněl papež František v závěru šesté kapitoly obrátit pozornost k Panně Marii, která je Královnou veškerého stvoření. Maria nyní chápe smysl všech věcí: „*Proto ji můžeme prosit, aby nám pomáhala hledět na tento svět moudřejším pohledem.*“²⁶⁴

Vedle Panny Marie připomíná papež František i jejího snoubence, svatého Josefa, neboť budeme-li silní jako Josef, uvidíme, že nemusíme nikomu vnučovat svoji vůli, nemusíme toužit po tom, abychom se nějak projeví ve světě ve smyslu nějakého trvalého zásahu.²⁶⁵

4.10. FRANTIŠEK; Fratelli tutti: encyklika o bratrství a sociálním přátelství, roku 2020.

Fratelli tutti je v pořadí třetí encyklika papeže Františka a řadí se mezi sociální encykliky. Původně byla napsána ve španělštině, název je v italštině. Oficiální název encykliky do národních jazyků se nepřekládá. Volně lze její název přeložit jako Všichni (jsme) bratři. Encyklika Fratelli tutti je rozdělena na úvod a osm kapitol.

Inspirací k napsání encykliky Fratelli tutti se papeži Františkovi stala mnohá poselství a promluvy biskupských konferencí i dokumentů magisteria. Šlo i o řadu duchovních osobností, např. Františka z Assisi, Pavla VI., Jana Pavla II., Benedikta XVI. či Ahmeda Al-Tajíba a mnohých dalších. Vycházel i z vlastních encyklik *Lumen fidei* a *Laudato si'*.

Papež František zde pojmenovává a kritizuje problémy dnešní doby, ale také vyzývá k otevřenému dialogu se všemi lidmi dobré vůle. Jako muž naděje tak povzbuzuje všechny lidi ke vzájemnému setkávání a rozvíjení vztahů uvnitř menších i větších společenství. Vyzdvihuje i základní lidské právo, tj. svobodu náboženského vyznání pro všechny, spojenou s potřebou dialogu mezi náboženstvími.

Důležitá je proto podle papeže Františka role církve, která by neměla zůstat na okraji společnosti. Podle Františka se krizí moderního světa stalo odcizení náboženským hodnotám, narůstá individualismus a materiální filozofie zavádějící městské a materiální

---

264 FRANTIŠEK. *Laudato si'*: Buď pochválen: encyklika o péči o společný domov. Praha: Paulínky, 2015. s. 148. ISBN 978-80-7450-194-7.

265 Srov. tamtéž, s. 148-149.

hodnoty. Je proto třeba reflexe vycházející nejen z řad odborníků, ale i náboženské tradice.²⁶⁶

Církev je i podle papeže „*domovem s otevřenými dveřmi, protože je matka*“. Podobně jako Ježíšova matka Maria „*chce být církví, která slouží, která opouští domov a vychází ze svých chrámů, aby doprovázela život, podporovala naději, byla znamením jednoty... stavěla mosty, bořila zdi, zasévala semena smíření*“²⁶⁷

Hlavním tématem encykliky je proto sociální přátelství, které nikoho nevylučuje, tedy bratrství otevřené pro všechny, a to nejen slovy, ale i činy.

4.11. Mariologie Benedikta XVI. a papeže Františka v souvislostech.

Již od konce 1. světové války byla mariologie vtahována do reformního hnutí v církvi, hnutí, jež je charakterizováno návratem k pramenům (Písmo, teologie Otců), k liturgii (liturgické hnutí), ekumenickým zájmem (ekumenické hnutí) a centralitě přítomnosti Boží v Ježíši Kristu, dosvědčené církví. Tento reformní pohyb překonal přebujení a nezdravé osamostatnění víry v Marii, tak jak byla přítomna v novověké teologii mariánských privilegií a racionalismu teologických konkluzí. Epochální proměna teologie, zbožnosti a pojetí církve, tak jak byla vyjádřena 2. vatikánským koncilem, způsobila však do jisté míry i krizi mariologie a mariánské úcty. Znovu objevovaný christocentrismus víry výrazně problematizoval doposud výsostný znak katolicismu a stávalo se zřejmým, že ten bude muset znovu hledat svůj tvar, místo i funkci.

Této situaci odpovídají i vyjádření Josepha Ratzingera k mariologii a mariánské úctě. Na jedné straně je mu jasné, že předkoncilní mariologii a tradiční mariánskou úctu je třeba obnovit ze středu a pramenů víry, a vítá koncilní rozhodnutí umístit je do pojednání o církvi (což se stalo v konstituci *Lumen gentium*). Na straně druhé v pozdějším pohledu upozorňuje i na určité nedostatky pokoncilního vývoje, jež ho vedou k novému přilnutí k tradici a odmítání některých jednostranností tohoto bouřlivého času. Jako mladý teolog včetně období koncilu měl totiž výhrady k mariánskému přehánění, které se dle jeho názoru projevovalo tradičními formulami jako „*de Maria numquam satis*“ nebo přesvědčením, že Maria je „*překonatelkou všech herezí*“. Posléze ale dochází

---

266 Srov. FRANTIŠEK. *Fratelli tutti*: encyklika o bratrství a sociálním přátelství. Praha: Karmelitánské nakladatelství, 2021. s. 148-149. ISBN 978-80-7566-217-0.

267 Tamtéž, s. 149-150.

u Ratzingera k znovuobjevení Mariina tajemství, téměř ve stylu jakéhosi 'obrácení', a to nikoliv bez vlivu otcovského přítele Hanse Urse von Balthasara, který považoval Marii za důležitou pro rovnováhu víry s ohledem na pravdu o Kristu, církvi i člověku. Koncil umístěním Marie do konstituce o církvi připravil prostor pro obnovu mariologie a mariánské úcty, zároveň se dává do pohybu nové hledání obojího, neboť komplementarita obnovného a mariánského hnutí není po jistou dobu zřetelná.

Výše řečeným je naznačen teologický styl Josepha Ratzingera, ale též o něco mladšího Jorge Bergoglia: s pozorností k otázkám dnešního člověka se orientují na prameny (Písmo a Otcové) a s ohledem na dosavadní cesty církevních přístupů, zvláště bohoslužbu církve, chtějí ukázat, o co v mariánské úctě jde a proč dosáhla v církvi tak velkého významu.

Benedikt XVI. a papež František se pokoušejí umístit Marii do základních struktur křesťanského pohledu na Boha a rozumět jí z hloubky vyznání víry. Maria pro ně nemá být jakýmsi katolickým „bonusem“ a doplňkem, ale umožnit pohled na celek, a to rozhodující jako je Boží láska k člověku a povolání člověka Bohem. Mariologie obou papežů se projevuje pochopením významu Marie pro přítomnost církve a ačkoli nese poněkud jiné ladění než mariánská úcta Jana Pavla II., vyznačuje se spirituální intenzitou a teologickým zájmem. Porozumění Mariinu tajemství má totiž potenciál osvětlit podstatu katolického myšlení, totiž orientaci na jednotu Písma Starého a Nového zákona jako na svědectví o zjevení a na interpretaci biblického svědectví v církevní tradici.

Oba papežové se drží nauky o Marii a církvi tak, jak byla nabídnuta 8. kapitolou Konstituce o církvi 2. vatikánského koncilu. Jelikož před koncilem se Maria a církev stále více vzdalovaly a Maria se stávala privilegovaným individuem a církev apersonální institucí ke škodě obou zúčastněných stran, snaží se Benedikt i František tento pohyb obrátit a poukázat na mariánskou povahu církve a ekleziální význam mariologie.

Shrňme-li do zkratky mariologii obou papežů, můžeme říci, že Maria je pro ně nejlepší Ježíšovou učednicí, a proto ozdobou a matkou církve. Je obrovským darem církvi i každému osobně. I když titul spoluvykupitelka neužívají a užívat nedoporučují, emeritní i současný pontifik vědí, že má na jediném prostřednictví svého Syna mezi Bohem a lidmi mimořádně hlubokou a významnou účast.

4.12. POSPÍŠIL C.V.; Maria-mateřská tvář Nejvyššího, roku 2018.

Spor o Neposkvrněné početí Panny Marie tkvěl v otázce, zda Maria byla pod zákonem dědičné viny nebo nebyla. V Písmu nenalzáme žádnou zmínku o nějakém hříchu Matky

Páně a u Lukáše nacházíme svědectví, že úcta k Panně Marii patřila již k apoštolské tradici.²⁶⁸

Dokumenty starších církevních otců jsou vcelku jednomyslné. Sv. Irenej z Lyonu (2. stol.) v tomto směru učí, že Adam byl stvořen z panenské, tedy hříchem nepoznamenané země mocí živého Boha. Tak i Nový Adam – Kristus byl stvořen z „panenské země“, tedy s hříchem nepoznamenané dívky jménem Maria. Kristus je zde zván Novým Adamem a Marie začíná být vnímána jako Nová Eva. Stejně se vyjadřují i otcové 3. století Hilarius z Poitiers, Cyril Jeruzalémský či Řehoř Naziánský.²⁶⁹

Lateránská synoda z roku 649 byla projevem učitelského úřadu církve. Bylo to v době, kdy římská a byzantská církev nebyly rozděleny. Vydala první věroučné prohlášení týkající se Mariiny svatosti a neposkvrněnosti. Nevymezuje však dobu, odkdy by měla být Maria neposkvrněná.²⁷⁰

V dalších staletích se ve východní i západní církvi ustálilo přesvědčení, že Panna Maria byla „předočištěna“ na duši i na svém těle pro důstojnost vtělení. Někteří ho spojovali s okamžikem zvěstování, jako např.: Beda Ctihodný na Západě a sv. Jan Damašský na Východě v 7. století. Jiní nepřipouštěli, že kdy byla Panna Maria poznamenána hříchem, jako např.: Didymos Alexandrijský. U středověkých teologů nebylo pochyb o Mariině „předočištění“, jádrem sporu byla pouze doba, kdy k tomu došlo.²⁷¹

Ve východních církvích se počátkem 8. století začal slavit svátek Mariina Početí. Přispělo k tomu rozšíření Protoevangelia Jakubova, apokryfního spisu ze 2. století. Zde se setkáváme s popisem Mariina početí a narození. Tento apokryfní spis vzbuzoval dojem, že Anna, matka Mariina, počala svou dceru bez přispění muže. Toto bylo v dalších stoletích vyvráceno.²⁷²

Slavení svátku Početí Panny Marie přišlo na Západ z křesťanského Východu. Rozvinulo se v Británii a přešlo do dnešní Francie, Galie. Velcí mistři 12. století se vesměs staví proti neposkvrněnému početí. Vychází z předpokladu, že dědičná vina je pravda víry, kterou vyvozujeme z toho, že Ježíš je univerzální Vykupitel – Vykupitel

---

268 Srov. POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Maria – mateřská tvář nejvyššího*. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2018. s. 146. ISBN 978-80-7566-048-0.

269 Srov. tamtéž, s. 147.

270 Srov. tamtéž, s. 150.

271 Srov. tamtéž, s. 151.

272 Srov. tamtéž, s. 152.

všech lidí. A ti, co nezhřešili, mají účast na dědičné vině a také potřebují vykoupení. Spor se vedl o to, že kdyby Maria nepotřebovala Vykupitele, potom by Ježíš nebyl univerzálním Vykupitelem.²⁷³ Sv. Bernard se stavil proti učení o neposkvrněném početí a sv. Bonaventura a sv. Tomáš Akvinský byli v tomto velmi kolísaví. Tomáš Akvinský obhajoval mínění, že Panna Maria byla počata v dědičné vině, z níž byla vysvobozena v lůně Anny, před svým narozením. Tím byla ohrožena pravda víry o univerzálním vykupitelském díle.²⁷⁴

Ve 13. století se začíná v Anglii rozvíjet imakulistické hnutí. Významným představitelem je Jan Duns Scotus, anglický františkán, který říká, že Maria byla vykoupena jiným, vznešenějším, způsobem. Ne tak, že by byla z té viny ospravedlněna, ale byla před tou vinou uchráněna. Potvrzuje pravdu, že je jenom jeden Vykupitel a Maria byla vykoupena jiným, vznešenějším, způsobem. Toto Scotovo zdůvodnění bylo o pět set let později převzato magistériem a roku 1854 bylo učení o Neposkvrněném početí bylo vyhlášeno za článek víry.²⁷⁵

Ještě před tím však pokračovaly spory mezi „makulisty“ a „imakulisty“. Byly to spory ohledně argumentů v díle Tomáše Akvinského a pohledem Jana Dunse Scota. Mezníkem se stal Basilejský koncil (1431-1439). Vydal dekret o neposkvrněném početí, a i když tento dokument nemá žádnou věroučnou závaznost, měl velký historický význam. Otcové se shodli, že nauka o neposkvrněném početí je pravověrná. Přijmout ji mají všichni věřící a dekretem je zapovězeno kázat či učit proti této nauce.²⁷⁶

Učení na univerzitách získalo velkou podporu. Teolog Jean Le Ver v roce 1497 se ztotožnil s názorem, že Panna Maria byla očištěna od dědičné viny, a pařížská univerzita stanovila, že na Sorboně neobdrží akademický titul nikdo, kdo by toto učení neobhajoval. Záhy následovaly i další univerzity, kdy jejich mistři skládali příslušnou přísahu.²⁷⁷

Postoj reformátorů k tajemství neposkvrněného početí se různil. Mariologie Jana Husa byla ve své době katolicky zcela pravověrná a vyvážená. Nevstupoval do sporů mezi „makulisty“ a „imakulisty“ a rozhodně nevystupoval proti tomuto učení. Další

---

273 Srov. tamtéž, s. 155-157.

274 Srov. tamtéž, s. 158.

275 Srov. tamtéž, s. 158-162.

276 Srov. tamtéž, s. 163.

277 Srov. tamtéž, s. 164.

reformátoři v 16. století, Martin Luther a Ulrich Zwingli, zaujali vůči mariánskému kultu velmi kritické stanovisko. Ale z jejich textů vyplývá, že jejich postoj k Matce Páně nebyl vždy jednoznačně zamítavý, a lze zde nalézt i výroky ve prospěch neposkvrněného početí Panny Marie. V kalendáři ponechali významné mariánské svátky. Jan Kalvín byl v dané věci mnohem nesmlouvavější. Potlačil všechny mariánské svátky, Matku Boží nazýval pouze Matkou Kristovou a vystupoval proti učení o neposkvrněném početí a nanebevzetí Matky Páně.²⁷⁸

Tridentský koncil vydal 17. června roku 1546 *Dekret o dědičné vině*, který stanovil, že Matka Boží není do tohoto dekretu zahrnuta.²⁷⁹

Spory mezi „imakulisty“ a „makulisty“ nadále pokračovaly. V roce 1847 Giovanni Perrone vydal knihu, kde nastínil historický vývoj mínění o neposkvrněném početí Panny Marie a usoudil, že je třeba přistoupit k dogmatické definici. Do Říma přicházely petice od biskupů i věřících. Všechny překážky byly odstraněny.²⁸⁰

Započaly přípravy ke slavnostnímu vyhlášení dogmatu. Byla ustanovena dvacetičlenná teologická komise, která se měla vyjádřit k možnosti vyhlášení nauky o neposkvrněném početí za článek víry. Pouze dva členové této komise nenacházeli oporu v Písmu a k možnosti vyhlášení se nepřiklonili. Na základě přípravných prací vydal Pius IX. 2. února roku 1849 encykliku *Ubi primum*, v níž oslovoval biskupy v otázce vyhlášení nového dogmatu. Zároveň vyzval biskupy, aby se na to samé dotázali svých věřících. V dubnu roku 1850 oslovil Pius IX. jezuitu Giovanniho Perroneho s žádostí o sestavení dogmatizačního dokumentu. 8. května jmenoval Pius IX. Speciální komisi, aby sestavila definitivní znění apoštolského listu. Výsledky Speciální komise byly předloženy papeži Piu IX. a doručeno Teologické radě. Vše bylo připraveno a dne 22. března roku 1854 byla ustanovena ještě jedna komise, jejímž úkolem bylo připravit definitivní znění bully *Ineffabilis Deus*. Dne 8. prosince roku 1854 bylo papežem Piem IX. vyhlášeno toto dogma za zjevenou pravdu. Bylo to první dogma takto vyhlášené po rozpadu jednoty mezi Východem a Západem.²⁸¹

Je pravdou, že dogmatizace není zaváděním nějaké víry, ale víry, která již byla přítomna v předchozích generacích. Jsou pravdy, které jsou spjaty se zjevením a jsou

---

278 Srov. tamtéž, s. 165-167.

279 Srov. tamtéž, s. 167.

280 Srov. tamtéž, s. 168-169.

281 Srov. tamtéž, s. 170-172.

doloženy, v určité formě, již u církevních otců. Vyhlášení dogmatu je pouze změnou stupně závaznosti tohoto učení. V dogmatech je pravda, v jistém slova smyslu, definitivní, o které vládne přesvědčení, že patří ke zjevení.²⁸²

Největší výzvou pro římskokatolickou mariologii v současné době je ekumenismus. Katolíci by se měli snažit o jednotu s ostatními, ale nikdy za cenu zrazování pravd víry. Mariánská dogmata jsou interpretována nejen katolíky, ale i teology reformovaných církví a pravoslavnými teology. Budoucnost jednoty tedy neleží jen na bedrech katolíků. Je třeba dbát na ekumenický takt, který by měl vést ke vzájemné ohleduplnosti. Určitým problémem, z ekumenického hlediska, je to, že k vyhlášení posledních dvou dogmat došlo pouze na základě vnitřního konsensu římskokatolické církve a že nebyli dotázáni představitelé východních církví. Mezi východní a západní církví neexistuje zásadní odlišnost ve víře v Mariinu svatost. Je známo, že první impulsy k reflexi nad danými tajemstvími přišly právě z Východu.²⁸³ Především v případě neposkvrněného početí svědčí historie liturgického svátku o počátku uctívání ve východních církvích.

Dnešní přístup k tajemství církve je jiný. Jde o tzv. ekleziologii soustředných kruhů.²⁸⁴

V předkoncilním období učitelský úřad církve předkládal ve vztahu ke křesťanům s Římem nesjednoceným, k ostatním náboženstvím a ke světu na to, co nás rozděluje. V dokumentech Druhého vatikánského koncilu se nezamlčují rozdíly, ale staví se na tom, co nás spojuje. Teologové hovoří o takzvané eklesiologii soustředných kruhů. Sjednocující střed je Kristův kříž a eucharistie. Nejblíže středu je katolická církev.²⁸⁵ „*Tato církev, ustanovená a uspořádaná na zemi jako společnost, subsistuje v katolické církvi a je řízena Petrovým nástupcem a biskupy ve společenství s ním. Ovšem i mimo její organismus je mnoho prvků posvěcení a pravdy, které jako dary vlastní Kristově církvi vybízejí ke katolické jednotě.*“²⁸⁶

Vyjádřením Kristovy církve je katolická církev, ale i u odloučených bratří a sester existuje mnohé, co pochází přímo od Krista. I oni jsou součástí Kristovy církve. Pojetí

---

282 Srov. tamtéž, s. 173.

283 Srov. tamtéž, s. 174.

284 Srov. LG 8.

285 Srov. POSPÍŠIL, Ctirad, Václav. Lumen gentium a česká církev: Církev jako univerzální svátost jednoty, aspekt smíření. *ČBK – plenární sněm Katolické Církve v ČR* [online]. 2000 [cit. 2021-5-11]. Dostupné z: <http://snem.cirkev.cz/indexf214.html?menu=60&id=1743>.

286 LG 8.

církve jako svátosti jednoty celého lidského rodu je podkladem pro dialog se světem, dialog s ostatními náboženstvími a ekumenismem.²⁸⁷

Při hypoteticky nové dogmatizaci nějaké pravdy by papež nevystačil pouze se shodou uvnitř katolické církve, ale měl by vznést dotaz i k východním církvím nesjednocených s Římem, církevním společenstvím a k reformovaným církvím.²⁸⁸

4.13. BROŽ Jaroslav; Velebí má duše Hospodina, roku 2019.

Při liturgii si církev znovu osvojuje slova biblických modliteb. Ta jsou inspirována Duchem, tímž Duchem, který pomazal Krista k jeho poslání. Dle evangelisty Lukáše tento Duch způsobil na počátku novozákonní doby spásy, že věčné Slovo se stalo díky souhlasu Marie z Nazareta člověkem.²⁸⁹ „*Duch svatý sestoupí na tebe a moc Nejvyššího tě zastíní. Proto také dítě bude nazváno svaté, Syn Boží*“²⁹⁰.

Vzácným projevem tohoto Ducha je i chvalozpěv Mesiášovy matky: „*Velebí má duše Hospodina...*“²⁹¹ Mariin zpěv je pestrou mozaikou starozákonních modliteb, žalmů a hymnů. Přesto má Mariin chvalozpěv ráz osobní modlitby. Studie poukazují na ženský charakter tohoto hymnu. Nese se v osobní tónu s důrazem na milosrdenství.²⁹² V modlitbě Magnificat jsou shrnuty dosavadní dějiny spásy a otevírají se nám dveře do nového života v Kristu.²⁹³

4.14. ŠMÍD Marek; Mariánske zjavenia modernej doby, roku 2021.

Zmíněný titul je napsán ve slovenštině. Pochází od významného historika, politologa a teologa Marka Šmída, ve kterém osvětluje společensko-náboženský kontext a zároveň

---

287 Srov. POSPÍŠIL, Ctirad, Václav. Lumen gentium a česká církev: Církev jako univerzální svátost jednoty, aspekt smíření. *ČBK – plenární sněm Katolické církve v ČR* [online]. 2000 [cit. 2021-5-11]. Dostupné z: <http://snem.cirkev.cz/indexf214.html?menu=60&id=1743>.

288 Srov. POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Maria – mateřská tvář nejvyššího*. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2018. s. 175. ISBN 978-80-7566-048-0.

289 Srov. BROŽ, Jaroslav. *Velebí má duše Hospodina*. Praha: Karmelitánské nakladatelství, 2019. s. 5. ISBN 978-80-7566-102-9.

290 Lk 1,35.

291 Lk 1,46-55.

292 Srov. BROŽ, Jaroslav. *Velebí má duše Hospodina*. Praha: Karmelitánské nakladatelství, 2019. s. 7. ISBN 978-80-7566-102-9.

293 Srov. tamtéž, s. 11.

zmiňuje nejvýznamnější zjevení Panny Marie 19. a 20. století. Nabízí stručný přehled těchto aktualizacích zjevení a zaměřuje se na nejvýznamnější zjevení Panny Marie, uznané katolickou církví, jako La Salette (Francie), Lurdy (Francie), Fatima (Portugalsko), a také na vybrané doposud neuznané zjevení Panny Marie jako Montichiari (Itálie), Medžugorie (Bosna a Hercegovina), Filipov (Česko), Turzovka (Slovensko) a Litmanová (Slovensko).

Marek Šmíd tak svojí publikací ve stručném přehledu obohatil téma mariánských aktualizacích zjevení o mnohé zajímavosti a zároveň také potvrdil, že Panna Maria je opravdovou matkou církve. Zároveň ale potvrzuje, že „*správná mariánská úcta není zaměřená na Marii, ale na Krista a Boha Otce v Duchu svatém pro spásu člověka.*“²⁹⁴

---

²⁹⁴ ŠMÍD, Marek. *Mariánske zjavenia modernej doby*. 1. vyd. Bratislava: Post Scriptum, s.r.o., 2021. s. 9. ISBN 978-80-8218-026-1.

Závěr

Tato diplomová práce se věnovala dogmatu o Neposkvrněném početí Panny Marie v širších kontextech. Cílem práce bylo představit českou mariologii v období kolem termínu vyhlášení dogmatu a porovnat ji se současnou progresivní mariologií a dále identifikovat způsoby, jak dogma o Immaculatě pracuje ve víře a zbožnosti dnes. Diplomová práce nás tak ve čtyřech kapitolách souhrnně seznámila i s pohledem na jedno z mariánských dogmat. Provedla nás teologickým a historickým vývojem učení o Neposkvrněném početí Panny Marie a představila mnohé osobnosti v proměnách času v období od devatenáctého do jednadvacátého století. Díky těmto osobnostem se mariologie a úcta k Panně Marii dostala více do povědomí lidí.

Bůh shromáždil všechny své milosti v Marii. Proto je také nazývána pokladem Páně. Bůh Syn svěřil své Matce vše, co získal svým životem a smrtí. Svěřil jí své nekonečné zásluhy a své obdivuhodné ctnosti a tím ji učinil pokladnicí všeho. Skrze ni převádí své zásluhy na své údy a rozděluje své milosti. Maria se stala tajemným průplavem jeho vod, jímž propouští své milosrdenství. Bůh Duch svatý svěřil Marii nevýslovné dary a vyvolil ji za rozdatelku všeho, co má. Žádný nebeský dar se nedostane k lidem, aniž by neprošel jejíma panenskýma rukama. Vůlí Boží je, abychom vše měli v Marii.²⁹⁵

V první kapitole se tato práce ptala po základech mariologie. Nalezla možnost odhalení zmínek o Matce Páně ve Starém zákoně v možnosti novozákonního novo-čtení. Pokud je Starý zákon čten ve světle Nového zákona, stávají se tyto zmínky zřejmými. Východiskem mariologie je jednoznačně Písmo. S rozvojem mariologie se rozvíjí i mariánská úcta. Musí být vždy teocentrická a christocentrická. Pravý zrod mariánské úcty vidíme u Lukáše. Mariánská úcta byla dále rozvíjena i aktualizacími zjeveními. Církev se nestaví proti těmto posvátným znamením, ale je třeba mít stále na paměti, že cílem mariánské úcty je vést ke Kristu. Skrze Pannu Marii přicházíme k Vykupiteli. Učení o Neposkvrněném početí Panny Marie, tedy početí Panny Marie beze stínu prvotního hříchu, se hlásalo od nejstarších dob. Ale cesta k vyhlášení tohoto učení za dogma byla velmi dlouhá. Za pravdu zjevenou ho prohlásil až papež Pius IX. dne 8. prosince 1854, a to apoštolskou konstitucí *Ineffabilis Deus*: „*Blahoslavená Panna Maria byla od prvního okamžiku svého početí pro zvláštní milost a výsadu všemohoucího*

---

295 Srov. GRIGNION Z MONTFORTU, Ludvík Maria. *O pravé mariánské úctě*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 1997. s. 12.

Boha, vzhledem k zásluhám Ježíše Krista, Spasitele lidského rodu, uchráněna jakékoli poskvrny dědičného hříchu.“²⁹⁶

Jedním z cílů diplomové práce bylo představit českou mariologii v desetiletích kolem termínu vyhlášení dogmatu o Immaculatě. Druhá kapitola shrnula pohled a dogmatické úvahy českých teologů té doby na toto učení církve. Václav Štulc potvrdil, že učení o Neposkvrněném početí Panny Marie není pravdou novou, ale tuto víru chovala církev vždy. Dle Vojtěcha Polaneckého církev hlásala toto učení od nejstarších dob. To stvrzuje Písmo a dosvědčují svatí otcové. Práce představila úvahu Jana Siky, že dogma má rozmnožit slávu panenské rodičky, a je třeba, aby bylo katolickou obcí dobře pochopeno. Další prohloubení pohledu přinesl Josef Dudych. Kdyby Panna Maria nebyla bývala bez hříchu počata, nikdy by ji anděl nebyl oslovil „milostiplná“. Antonín Lenz rozvinul toto učení. Zbožní rodiče Panny Marie, Anna a Jáchym, byli do vysokého věku bezdětní. To bylo považováno za trest Boží. Svatá Anna počala své dítě se svým mužem obyčejným a řádným způsobem, avšak počaté dítě bylo bez poskvrny prvotního hříchu. Tím se lišilo od ostatních Adamových potomků. Věřící, ještě před vyhlášením dogmatu učitelským úřadem, věřili v početí Panny Marie beze stínu prvotního hříchu. Církev hledala cesty k vyhlášení tohoto učení. Věřící byli ve své víře v Neposkvrněné početí Panny Marie povzbuzováni aktualizačními zjeveními jak Kateřině Labouré, tak Bernadetě Soubirousové. K nim církev zaujala pozitivní stanovisko.

Cílem práce bylo nalezení kontinuity mezi českou mariologií 19. století a současnou teologickou produkcí. Diplomová práce nás seznámila nejprve s dogmatickými úvahami teologů XIX. století, kteří potvrzují, že Panna Maria byla chráněna od prvního okamžiku svého stvoření a nebyla porušena prvotní vinou. Nepředstavují toto učení jako nové, ale jako víru, kterou církev k Panně Marii chovala vždy. Tato práce nahlédla i na stanoviska teologů první poloviny XX. století. Ti své pohledy shrnuli v Almanachu „Matce Boží“, který vydala Literární jednota bohoslovců olomouckých k padesátiletému jubileu vyhlášení tohoto dogmatu. Shodu s tímto učením nacházejí např.: i ve vývoji mariánských modliteb a ikonografií. V dalších zmíněných dokumentech je zdůrazněno, že Panna Maria nebyla vybrána náhodně, a potvrzují její uchránění od prvotního hříchu pro budoucí zásluhy Ježíše Krista. Zdůrazňují význam modlitby pro rozvoj mariánské úcty.

---

296 KKC 491.

Přelomovým dokumentem je dokument II. vatikánského koncilu *Lumen gentium* a především jeho osmá kapitola. Přijetím tohoto dokumentu končí období mariologie výsad a otvírá se prostor pro hlubší současnou mariologii. Mění se úhel pohledu, pod kterým nahlížíme na mariánská tajemství. Mariologie se zasazuje do rámce teologie. Pannu Marii je třeba vnímat jako tu, co vždy ukazuje na Boha a Krista. Je první spolupracovnicí Kristovou na díle spásy. Z tohoto důvodu již není třeba vyhlašovat další dogmata. Mají svou váhu, ale zdroj je třeba hledat v Písmu.

Diplomová práce nám tak ukázala Pannu Marii v jiném světle skutečností. Lze říci, že Panna Maria byla nejen matkou historického pozemského Krista, ale že je i matkou jeho mystického těla, církve. K tomuto obojímu mateřství byla vybavena tím, že od počátku své existence byla uchráněna dědičného hříchu. Byla Immaculata – Neposkvrněná. Byla určena pro vtělení Slova a stala se důstojným příbytkem Spasitelovým. Kristus se stal člověkem pro naši spásu pouze a jedině v Marii a skrze Marii. Svatí, patriarchové a proroci Starého zákona pronášeli naléhavé prosby touhou po Mesiáši, ale pouze Marie našla milost před Bohem. Duch svatý v ní vytvořil Krista, ale až poté, co ji prostřednictvím jednoho z nejvyšších andělů požádal o svolení.²⁹⁷ Václav Renč věnoval tomuto okamžiku ve své knize verš: „*V nastalém tichu prudce šumí krev srdcem Panny. Nerozumí: jak zvláštní má to přinést daň? Chtěla být služkou lidu všemu, ne matkou dítěti jedinému. Ale jak Pán chce, tak se staň.*“²⁹⁸

V náhledu na dogma O Neposkvrněném početí Panny Marie, které prošlo dlouhým vývojem a bylo vyhlášeno jako pravda zjevená, se pokoncilní teologové snaží o prohloubené pojmání některých zorných úhlů. Dogma musí být zachováno, ale může být prohlubováno. Nahlízejí na něj jako na plod čiré milosti, která byla bezvýhradným darem Otce, Syna i Ducha svatého. Maria se stala nejvznešenějším plodem vykoupění a naplňuje to, jak si přál mít člověka sám Bůh. Je ženou zaměřenou k výšinám, ne zatížena hříchem. Není zaměřena sama na sebe, ale otevřena Boží lásce, lásce k lidem a ke tvorům. Ve svém Neposkvrněném početí se stala nadějí lidstva na budoucnost plnou míru, spravedlnosti, harmonie a bratrství.²⁹⁹

---

297 Srov. GRIGNION, Ludvík, Maria z Montfortu. *O pravé mariánské úctě*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 1997. čl. 16.

298 RENČ, Václav. *Popelka nazaretská*. Brno, 1991. s. 21. ISBN 80-7029-035-8.

299 Srov. MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně – Památka-Přítomnost-Naděje*. Karmelitánské nakladatelství, 2003. čl. 48. ISBN 88-900609-9-9.

V závěru tato práce představila stanoviska teologů současnosti. Oba poslední papežové umísťují Marii do základních struktur křesťanského pohledu na Boha. Oba zdůrazňují význam Marie pro přítomnost církve a současného člověka. Současný pohled církve na Pannu Marii není pohledem na privilegovanou osobu, ale na osobu, ve které se tajuplně sbíhají velké výpovědi o Bohu, církvi a člověku. O Matce Boží hovoří dnes církve citlivě a tvořivě naznačuje, jak Mariino tajemství může nasvítit hledání současného člověka. Mariologie se stala plnohodnotnou teologickou disciplínou. Nacházíme v ní velmi cenné výpovědi o Trojjediném Bohu a inspiraci týkající se způsobu jeho jednání v dějinách spásy.

Seznam použitých zkratk:

ČBK	Česká biskupská konference
SZ	Starý zákon
NZ	Nový zákon
srov.	srovnej
např.	například
kol.	kolektiv
tzv.	takzvaný

Zkratky na citovanou literaturu:

Zkratky Dokumentů II. vatikánského koncilu jsou z publikace *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. s. 27. ISBN 80-7192-438-5.

Zkratky knih Písma svatého jsou převzaty z KKC, s. 695-696.

KKC – *Katechismus katolické církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. 824 s. ISBN 80-7192-473-3. (číslo za zkratkou udává článek).

Seznam literatury

Bible Písmo svaté Starého a Nového zákona: ekumenický překlad. 11. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2005. 283 s. ISBN 80-85810-37-9.

BROŽ, Jaroslav. *Velebí má duše Hospodina*. Praha: Karmelitánské nakladatelství, 2019. 61 s. ISBN 978-80-7566-102-9.

EYLER, J. *Neposkvrněná a její medaile*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 2000. 59 s. ISBN 80-7266-059-4.

FICOCELLIOVÁ, Elizabeth. *Lurdy Pramen milosti*. 2. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2018. 160 s. ISBN 978-80-7566-057-2.

GRIGNION Z MONTFORTU, Ludvík Maria. *O pravé oddanosti k Panně Marii*. 1. vyd. Olomouc, 1992. 110 s.

GRIGNION Z MONTFORTU, Ludvík Maria. *O pravé mariánské úctě*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 1997. 230 s. GUARDINI, Romano. *O modlitbě: uvedení do školy křesťanské modlitby*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. 197 s. ISBN 80-7192-899-2.

KUBEŠ, Konrád. *Maria*. I. díl. Praha: nákladem posla Božského srdce Páně, 1936. 411 s.

KUBEŠ, Konrád. *Maria*. II. díl. Praha: nákladem posla Božského srdce Páně, 1936. 419 s.

LAURENTIN, René. *Pojednání o Panně Marii*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. 200 s. ISBN 80-7192-728-7.

MINAŘÍK, Metoděj. *Mariánská dogmata*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1991. 50 s. ISBN 80-85527-00-6.

O'DONNELL, Christopher. *O Panně Marii*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. 87 s. ISBN 80-7195-015-7.

POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Maria – mateřská tvář nejvyššího*. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2018. 234 s. ISBN 978-80-7566-048-0.

RENČ, Václav. *Popelka nazaretská*. Brno: nakladatelství Blok, 1991. 82 s. ISBN 80-7029-035-8.

SIMAJCHL, Ladislav. *Kancionál, společný zpěvník českých a moravských diecézí*, 2. vydání Katolický týdeník, s.r.o., 2012, 595 s. ISBN 978-80-86615-03-0.

ŠMÍD, Marek. *Mariánske zjavenia modernej doby*. 1. vyd. Bratislava: Post Scriptum, s.r.o., 2021. 128 s. ISBN 978-80-8218-026-1.

WOLF, Václav. *Neposkvrněné početí Panny Marie v průběhu historie*. 1. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská, s.r.o., 2005. 95 s. ISBN 80-7266-199-X.

Dokumenty magisteria

BENEDIKT XVI. *Deus caritas est: encyklika nejvyššího pontifika Benedikta XVI. biskupům, kněžím a jáhnům, Bohu zasvěceným osobám a všem věřícím laikům o křesťanské lásce*. Praha: Paulínky, 2006. 64 s. ISBN 80-86949-03-6.

Dokumenty II. vatikánského koncilu. 2. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakl., 2002. 603 s. ISBN 80-7192-438-5.

FRANTIŠEK. *Evangelii gaudium: Radost evangelia: apoštolská exhortace o hlásání evangelia v současném světě*. 1. vyd. Praha: Paulínky, 2014. 183 s. ISBN 978-80-7450-118-0.

FRANTIŠEK. *Fratelli tutti: encyklika o bratrství a sociálním přátelství*. Praha: Karmelitánské nakladatelství, 2021. 178 s. ISBN 978-80-7566-217-0.

FRANTIŠEK. *Laudato si': Bud' pochválen: encyklika o péči o společný domov*. Praha: Paulínky, 2015. 156 s. ISBN 978-80-7450-194-7.

JAN PAVEL II. *Redemptoris mater – o blahoslavené Panně Marii v životě putující církve*. 1. vyd. Zvon, 1995. 76 s. ISBN 80-7113-116-4.

Katechismus katolické církve. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. 824 s. ISBN 80-719-2473-3.

MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně – Památka – Přítomnost – Naděje*. Karmelitánské nakladatelství, 2003. 168 s. ISBN 88-900609-9-9.

MÜLLER, Gerhard Ludwig. *Dogmatika pro studium a pastorači*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010. 888 s. ISBN 978-80-7195-259-6.

PAVEL VI., *Marialis cultus – apoštolská exhortace O mariánské úctě*, in: MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně – Památka- Přítomnost-Naděje*. Karmelitánské nakladatelství, 2003. 168 s. ISBN 88-900609-9-9.

RATZINGER, Joseph. *Křesťanství a ostatní náboženství: dokument Mezinárodní teologické komise z roku 1996. List biskupům katolické církve o některých aspektech křesťanské meditace*. 1. vyd. Praha: Krystal OP, 1999. 86 s. ISBN 80-85929-33-3.

Prameny:

ČÍHAL, Antonín. *Studie z ikonografie mariánské*. „Matce Boží“, 1904.

DUDYCH, Josef. *Neposvrněné početí Panny Marie*. Dogmatická úvaha, ČKD, 1878.

FABIÁNEK, František. *O svátku Neposvrněného Početí b. Panny Marie*. „Matce Boží“, 1904.

FOLTYNOVSKÝ, Josef. *O jméně Maria*. „Matce Boží“. 1904.

LENZ, Ant., Dr. *Mariologie čili učení církve katolické a v církvi chované o Matce Boží*, Praha, 1879.

POLANECKÝ, Vojtěch. *Učení víry o Marii Panně*. Podle pojednání v časopise „Civiltà cattolica“. Bl. 1865.

SIKA, Jan. *Neposvrněné početí blahoslavené Panny Marie, Rodičky Boží*. ČKD, 1866.

SÝKORA, Ladislav, Dr. *Učení o Neposvrněném početí Panny Marie ve spojení se základními pravdami zjevenými a dílem Vykupitelským*. Alm. Mar. 1905.

ŠTULC, Václav. *O neposvrněném početí Blahoslavené Panny Marie*. Podle pojednání v časopise „Civiltà cattolica“. Bl. 1855.

VALACH, František, Xaver. *Historie tří nejznámějších modliteb mariánských*. „Matce Boží“, 1904.

Elektronický zdroj:

POSPÍŠIL, Ctirad, Václav. *Lumen gentium a česká církev: Církev jako univerzální svátost jednoty, aspekt smíření*. ČBK – plenární sněm Katolické Církve v ČR [online]. 2000 [cit. 2021-5-11]. Dostupné z: <http://snem.cirkev.cz/indexf214.html?menu=60&id=1743>

Pravoslavná církevní obec při chrámu svatého Václava v Brně: Stránky PCO při chrámu sv. Václava v Brně. *Dobrý Pastýř* č. 14 [online]. 2014 [cit. 2021-11-22]. Dostupné z: <http://pravoslavbrno.cz/>